If you can see this message then JavaScript support is switched off. The form relies on JavaScript to work. To switch JavaScript support on, go to Edit > Preferences. Click on JavaScript from the list. On the panel, tick "Enable Acrobat JavaScript". Then close and re-open the form.

Cais i gofrestru

Cynghorion | Gwirio | Argraffu | Anfon | Cadw fel...

AT DDEFNYDD Y COMISIWN ELUSENNAU YN UNIG:

Rhif y sefydliad

Rhif yr achos

Dyddiad a dderbyniwyd

AF ☐ TD ☐ GD ☐ S ☐

Bydd peth o'r wybodaeth a rowch ar y ffurflen hon ar gael i'r cyhoedd ei gweld ar y Gofrestr Elusennau yn unol ag adran 3 Deddf Elusennau 1993 fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Elusennau 2006 - rydym wedi nodi'r meysydd hynny gyda'r symbol C.

Gweler y Canllawiau i gael cymorth gyda phob rhan o'r ffurflen, wedi'u nodi gyda'r symbol g.

A Am y sefydliad sy'n ceisio cael ei gofrestru

A1 Beth yw enw'ch sefydliad? C g

Prif enw

Enw gweithredol/acronym

A2 Pwy ydym yn cysylltu ag ef/hi os oes unrhyw gwestiynau gennym am y cais hwn? g

Teitl ee Dr, Mr, Mrs, Ms

Mr

Enw llawn

Cyfeiriad

Cod post

Cyfeiriad e-bost

Rhif ffôn

Rhif ffôn symudol

A3 Cyswllt ar gyfer y sefydliad g

Os ydym yn penderfynu y gallwn gofrestru eich sefydliad fel elusen yna mae angen yr wybodaeth ganlynol arnom ar gyfer y Gofrestr Elusennau.

(a) Yw'r prif gyswllt yn unigolyn? Ie ☐ Na ☐

Teitl

Anrhydeddau a Chymwysterau

Enwau personol

Enw teulu

Enw sy'n well ganddo/ganddi C

Dyddiad geni (dd/mm/bbbb)

☐☐ / ☐☐ / ☐☐☐☐

(b) Sefydliad yw'r prif gyswllt

Enw'r sefydliad C

A4 Cyfeiriadau'r sefydliad g

(a) Cyfeiriad cyhoeddus y sefydliad i'w arddangos ar y gofrestr a'i ddefnyddio ar gyfer gohebu C

Cyfeiriad

Cod post

(b) Cyfeiriadau eraill

Ai'r cyfeiriad yn A4(a) yw'r cyfeiriad lle mae'r elusen yn gweithredu? Ie ☐ Na ☐

Os 'Na', nodwch y cyfeiriad gweithredu isod

Cyfeiriad

Cod post

A4 Cyfeiriadau'r sefydliad - parhad

Os nad ydych am i'r cyhoedd weld y cyfeiriad gweithredu esboniwch pam yn y blwch isod. (Gweler y nodiadau ar gyfer y math o sefyllfaoedd pan fyddem yn barod i gyhoeddi'r cyfeiriad arall.)

(c) Rhif ffôn y sefydliad

(ch) Cyfeiriad gwefan y sefydliad C

Os penderfynwn y gallwn gofrestru'ch sefydliad byddwn yn darparu cyswllt i'ch gwefan o'ch cofnod ar y Gofrestr Elusennau Gyhoeddus.

(d) Cyfeiriad e-bost y gall y cyhoedd ei weld ar y Gofrestr Elusennau C

(dd) Cyfeiriad e-bost at ddefnydd y Comisiwn

Nodwch y cyfeiriad e-bost y dylem ei ddefnyddio i gysylltu â'ch sefydliad, er enghraifft pan fyddwn yn anfon y cyfrinair i gyrchu gwasanaethau ar-lein. Gall fod yr un cyfeiriad â'r cyfeiriad e-bost cyhoeddus.

Cyfeiriad e-bost preifat

A5 Manylion yr ymddiriedolwyr g

? wu¦af qcdwbjg_b w l a_cj cg ucg l wbbs e_l w k bbgpgcbmjup ampddmpcbge=

Ydy ☐ Nac ydy ☐

Enw'r ymddiriedolwr corfforedig C

Cyfeiriad

Cod post

Cyfeiriad e-bost

Rhif ffôn

Rhif ffôn symudol

A5 Manylion yr ymddiriedolwyr - Ydych chi wedi llofnodi'r Datganiad Ymddiriedolwyr? - parhad g

Ajgaguaf `maq mq wbwaf cgqg_s pfmg k_lwjgml wkbbgpgcbmjupslgemj

Teitl

Anrhydeddau a Chymwysterau

Enwau personol

Enwau teulu

Enw sy'n well ganddo/ganddi C

Enwau eraill a ddefnyddir yn awr neu a ddefnyddiwyd yn y gorffennol

Dyddiad geni (dd/mm/bbbb)

/ /

Cyfeiriad

Cod post

Cyfeiriad e-bost

Rhif ffôn

Rhif ffôn symudol

Mae'r ymddiriedolwr yn gadeirydd y sefydliad C Ie

Os yw'r unigolyn hwn yn teimlo bod rheswm da ganddo/ganddi dros **BEIDIO** â chynnwys ei enw yn y Gofrestr Gyhoeddus, esboniwch isod. Nid oes rhaid i'r Comisiwn gytuno i gais am hepgoriad ac fel rheol bydd yn gwneud hynny er lles diogelwch yr unigolyn dan sylw yn unig.

A5 Manylion yr ymddiriedolwyr - Ydych chi wedi llofnodi'r Datganiad Ymddiriedolwyr? - parhad g

Ajgaguaf `maq mq wbwaf cgqg_s pfmg k_lwjgml wkbbgpgcbmjup slgemj

Teitl

Anrhydeddau a Chymwysterau

Enwau personol

Enwau teulu

Enw sy'n well ganddo/ganddi C

Enwau eraill a ddefnyddir yn awr neu a ddefnyddiwyd yn y gorffennol

Dyddiad geni (dd/mm/bbbb)

/ /

Cyfeiriad

Cod post

Cyfeiriad e-bost

Rhif ffôn

Rhif ffôn symudol

Mae'r ymddiriedolwr yn gadeirydd y sefydliad C Ie

Os yw'r unigolyn hwn yn teimlo bod rheswm da ganddo/ganddi dros **BEIDIO** â chynnwys ei enw yn y Gofrestr Gyhoeddus, esboniwch isod. Nid oes rhaid i'r Comisiwn gytuno i gais am hepgoriad ac fel rheol bydd yn gwneud hynny er lles diogelwch yr unigolyn dan sylw yn unig.

A5 Manylion yr ymddiriedolwyr - Ydych chi wedi llofnodi'r Datganiad Ymddiriedolwyr? - parhad g

Ajgagu a f `maq mq wbwa f cgqg_s p f mg k_l wjgm l w k bbgpgcbmj u p s l gemj

Teitl

Anrhydeddau a Chymwysterau

Enwau personol

Enwau teulu

Enw sy'n well ganddo/ganddi C

Enwau eraill a ddefnyddir yn awr neu a ddefnyddiwyd yn y gorffennol

Dyddiad geni (dd/mm/bbbb)

/ /

Cyfeiriad

Cod post

Cyfeiriad e-bost

Rhif ffôn

Rhif ffôn symudol

Mae'r ymddiriedolwr yn gadeirydd y sefydliad C Ie

Os yw'r unigolyn hwn yn teimlo bod rheswm da ganddo/ganddi dros **BEIDIO** â chynnwys ei enw yn y Gofrestr Gyhoeddus, esboniwch isod. Nid oes rhaid i'r Comisiwn gytuno i gais am hepgoriad ac fel rheol bydd yn gwneud hynny er lles diogelwch yr unigolyn dan sylw yn unig.

A5 Manylion yr ymddiriedolwyr - Ydych chi wedi llofnodi'r Datganiad Ymddiriedolwyr? - parhad g

Ajgagu a f `maq mq wbwa f cgqg_s p f mg k_l wjgm l w k bbgpgcbmj u p s l gemj

Teitl

Anrhydeddau a Chymwysterau

Enwau personol

Enwau teulu

Enw sy'n well ganddo/ganddi C

Enwau eraill a ddefnyddir yn awr neu a ddefnyddiwyd yn y gorffennol

Dyddiad geni (dd/mm/bbbb)

/ /

Cyfeiriad

Cod post

Cyfeiriad e-bost

Rhif ffôn

Rhif ffôn symudol

Mae'r ymddiriedolwr yn gadeirydd y sefydliad C Ie

Os yw'r unigolyn hwn yn teimlo bod rheswm da ganddo/ganddi dros **BEIDIO** â chynnwys ei enw yn y Gofrestr Gyhoeddus, esboniwch isod. Nid oes rhaid i'r Comisiwn gytuno i gais am hepgoriad ac fel rheol bydd yn gwneud hynny er lles diogelwch yr unigolyn dan sylw yn unig.

A5 Manylion yr ymddiriedolwyr - Ydych chi wedi llofnodi'r Datganiad Ymddiriedolwyr? - parhad g

Ajgaguaf `maq mq wbwaf cgqg_s pfmg k_lwjgml wkbbgpgcbmjupslgemj

Teitl

Anrhydeddau a Chymwysterau

Enwau personol

Enwau teulu

Enw sy'n well ganddo/ganddi C

Enwau eraill a ddefnyddir yn awr neu a ddefnyddiwyd yn y gorffennol

Dyddiad geni (dd/mm/bbbb)

/ /

Cyfeiriad

Cod post

Cyfeiriad e-bost

Rhif ffôn

Rhif ffôn symudol

Mae'r ymddiriedolwr yn gadeirydd y sefydliad C Ie

Os yw'r unigolyn hwn yn teimlo bod rheswm da ganddo/ganddi dros **BEIDIO** â chynnwys ei enw yn y Gofrestr Gyhoeddus, esboniwch isod. Nid oes rhaid i'r Comisiwn gytuno i gais am hepgoriad ac fel rheol bydd yn gwneud hynny er lles diogelwch yr unigolyn dan sylw yn unig.

A5 Manylion yr ymddiriedolwyr - Ydych chi wedi llofnodi'r Datganiad Ymddiriedolwyr? - parhad g

Ajgagu a f `maq mq wbwa f cgqg_s p f mg k_l wjgm l w k bb gpg cbmj u p s l gemj

Teitl

Anrhydeddau a Chymwysterau

Enwau personol

Enwau teulu

Enw sy'n well ganddo/ganddi C

Enwau eraill a ddefnyddir yn awr neu a ddefnyddiwyd yn y gorffennol

Dyddiad geni (dd/mm/bbbb)

/ /

Cyfeiriad

Cod post

Cyfeiriad e-bost

Rhif ffôn

Rhif ffôn symudol

Mae'r ymddiriedolwr yn gadeirydd y sefydliad C Ie

Os yw'r unigolyn hwn yn teimlo bod rheswm da ganddo/ganddi dros **BEIDIO** â chynnwys ei enw yn y Gofrestr Gyhoeddus, esboniwch isod. Nid oes rhaid i'r Comisiwn gytuno i gais am hepgoriad ac fel rheol bydd yn gwneud hynny er lles diogelwch yr unigolyn dan sylw yn unig.

Diogelu Data

Bydd unrhyw wybodaeth a rowch i ni yn cael ei chadw'n ddiogel ac yn unol â'r rheolau ar ddiogelu data. Byddwn yn trin manylion personol fel manylion preifat a chyfrinachol ac yn eu diogelu. Ni fyddwn yn eu datgelu i unrhyw un sydd heb gysylltiad â'r Comisiwn Elusennau oni bai eich bod wedi rhoi eich caniatâd i'w rhyddhau neu mewn amgylchiadau arbennig a nodir yn y Canllawiau.

A6 Dosbarthu

C g

Dewiswch o leiaf un categori ym mhob un o'r tair adran i ddisgrifio'r hyn y bydd y sefydliad yn ei wneud. Darllenwch y nodiadau yn ofalus cyn ei gwblhau.

(a) Beth mae'ch sefydliad yn ei wneud?

Dibenion cyffredinol	☐	Addysg/hyfforddiant	☐
Meddygol/iechyd/salwch	☐	Anabledd	☐
Lleddfu tlodi	☐	Cymorth dramor/cymorth i'r newynog	☐
Llety/tai	☐	Gweithgareddau crefyddol	☐
Y celfyddydau/diwylliant	☐	Chwaraeon/adloniant	☐
Anifeiliaid	☐	Amgylchedd/cadwraeth/treftadaeth	☐
Datblygiad/economaidd/cymunedol/cyflogaeth	☐	Arall neu ddim un o'r rhain	☐

(b) Pwy mae'ch sefydliad yn ei helpu?

Plant/pobl ifanc	☐	Yr henoed/pobl oedrannus	☐
Pobl ag anableddau	☐	Pobl o dras ethnig neu hiliol arbennig	☐
Elusennau/cyrff gwirfoddol eraill	☐	Grwpiau diffiniedig eraill	☐
Y cyhoedd/dynolryw	☐		

(c) Sut mae'ch sefydliad yn gweithredu?

Rhoi grantiau i unigolion	☐	Rhoi grantiau i sefydliadau	☐
Darparu cyllid arall	☐	Darparu adnoddau dynol	☐
Darparu adeiladau/cyfleusterau/lle agored	☐	Darparu gwasanaethau	☐
Darparu eiriolaeth/cyngor/gwybodaeth	☐	Noddi neu wneud gwaith ymchwil	☐
Gweithredu fel corff mantell neu gorff adnoddau	☐	Arall neu ddim un o'r rhain	☐

A7 Ble ydych chi'n gweithio

C g

(a) Os yw'ch sefydliad yn gweithredu mewn mwy na deg awdurdod lleol yng Nghymru neu Loegr, dewiswch un o'r isod. Fel arall cwblhewch ran (b).

Mae'r sefydliad yn gweithredu:

yn Llundain (mwy na deg bwrdeistref Llundain)	☐
yn Lloegr (mwy na deg ardal awdurdod lleol)	☐
yng Nghymru (mwy na deg ardal awdurdod lleol)	☐
yng Nghymru a Lloegr (mwy na deg ardal awdurdod lleol)	☐

(b) Os yw'ch sefydliad yn gweithio mewn ardaloedd penodol yng Nghymru a Lloegr (neu'r ddau) nodwch yr ardaloedd yn y bylchau isod.

Ardal awdurdod lleol

1	Dewiswch o'r rhestr o ardaloedd awdurdod lleol	2	Dewiswch o'r rhestr o ardaloedd awdurdod lleol
3	Dewiswch o'r rhestr o ardaloedd awdurdod lleol	4	Dewiswch o'r rhestr o ardaloedd awdurdod lleol
5	Dewiswch o'r rhestr o ardaloedd awdurdod lleol	6	Dewiswch o'r rhestr o ardaloedd awdurdod lleol
7	Dewiswch o'r rhestr o ardaloedd awdurdod lleol	8	Dewiswch o'r rhestr o ardaloedd awdurdod lleol
9	Dewiswch o'r rhestr o ardaloedd awdurdod lleol	10	Dewiswch o'r rhestr o ardaloedd awdurdod lleol

A7 Ble ydych chi'n gweithio - parhad

C g

(c) Os yw cronfeydd neu adnoddau'r sefydliad yn cael eu defnyddio mewn unrhyw wledydd y tu allan i Gymru a Lloegr, rhestrwch nhw yma. Derbyniwn enwau'r gwledydd a restrir yn y canllawiau yn unig. Atodwch dudalen ar wahân os ydych yn gweithredu mewn mwy na deuddeg gwlad.

Gwlad

1 Dewiswch o'r rhestr o wledydd	2 Dewiswch o'r rhestr o wledydd
3 Dewiswch o'r rhestr o wledydd	4 Dewiswch o'r rhestr o wledydd
5 Dewiswch o'r rhestr o wledydd	6 Dewiswch o'r rhestr o wledydd
7 Dewiswch o'r rhestr o wledydd	8 Dewiswch o'r rhestr o wledydd
9 Dewiswch o'r rhestr o wledydd	10 Dewiswch o'r rhestr o wledydd
11 Dewiswch o'r rhestr o wledydd	12 Dewiswch o'r rhestr o wledydd

A8 Asesu cymhwyster i gofrestru

g

Cadarnhewch ei bod yn ofynnol i'ch sefydliad gofrestru am bob un o'r rhesymau canlynol:

(a) mae ganddo incwm blynyddol gros o fwy na £5000 y flwyddyn — Ie ☐ Na ☐

(b) nid yw wedi'i esgusodi neu ei eithrio o'r gofyniad i gofrestru — Ie ☐ Na ☐

(c) mae wedi'i lywodraethu gan gyfraith Cymru a Lloegr — Ie ☐ Na ☐

Os na allwch gadarnhau (a)-(c), esboniwch pam yn y blwch isod.

A9 Gweithredu yn yr Alban

g

(a) Ydy'ch sefydliad wedi'i gofrestru neu a fydd yn cofrestru gyda Swyddfa Rheolydd Elusennau'r Alban (OSCR) hefyd? — Ydy ☐ Nac ydy ☐

(b) Os 'Ydy' ac mae eisoes wedi cofrestru gydag OSCR, beth yw'ch rhif cofrestru OSCR? — S C

(c) Ydy OSCR erioed wedi gwrthod eich cais? — Ydy ☐ Nac ydy ☐

Os 'Ydy', esboniwch pam yn y blwch isod.

A10 Cyllid a chyllido g

(a) Os yw'ch sefydliad wedi bodoli am fwy na blwyddyn ac rydych wedi cyhoeddi cyfrifon, nodwch yr incwm gros fel y'i cofnodwyd yn y cyfrifon £

(b) Fel arall rhowch:

(i) amcangyfrif o'r incwm gros ym mlwyddyn gyntaf gweithredu £

(ii) y swm a dderbyniwyd hyd yma £

(c) Dyddiad diwedd y flwyddyn ariannol (dd/mm/bbbb) ☐☐ / ☐☐ / ☐☐☐☐

(ch) Sut mae'ch sefydliad wedi codi ei arian a/neu sut mae'n bwriadu gwneud hynny yn y dyfodol?

(d) Ydy'r sefydliad yn bwriadu defnyddio ymgynghorwyr codi arian proffesiynol? Ydy ☐ Nac ydy ☐

B Dogfen lywodraethol

B1 Dogfen lywodraethol

Nodwch pa fath o ddogfen lywodraethol sydd gan eich sefydliad trwy dicio UN o'r blychau canlynol.

Cyfansoddiad ☐
Ewyllys ☐
Memorandwm ac erthyglau ☐
Arall - nodwch isod ☐

Gweithred ymddiriedolaeth ☐
Deddf Seneddol ☐
Rhif cwmni cofrestredig

Dyddiad gweithredu'r ddogfen lywodraethol (dd/mm/bbbb) ☐☐ / ☐☐ / ☐☐☐☐

B2 Cwblhewch DIM OND os ydych wedi sefydlu cwmni i gymryd lle elusen sy'n bod

(a) Beth yw rhif elusen gofrestredig yr elusen sy'n bod?

(b) Ydy geiriad y cymal amcanion yr union yr un fath â'r elusen sy'n bod? Ydy ☐ Nac ydy ☐

Os 'Nac ydy', esboniwch pam eich bod wedi ei newid.

B3 Dogfen lywodraethol gymeradwy - Gall hyn gyflymu'ch cais

Ydych chi wedi mabwysiadu *dogfen lywodraethol gymeradwy*? Ydw ☐ Nac ydw ☐

(a) Os 'ydych', beth yw enw'r corff a gyhoeddodd y ddogfen lywodraethol gymeradwy?

(b) Oes caniatâd gennych chi i'w defnyddio? Oes ☐ Nac oes ☐

(c) Ydych chi'n defnyddio'r union eiriad â'r ddogfen lywodraethol gymeradwy (heblaw llenwi unrhyw fylchau neu ddewis rhwng paragraffau dewisol)? Ydw ☐ Nac ydw ☐

(ch) Os ydych wedi gwneud unrhyw newidiadau i eiriad y ddogfen lywodraethol gymeradwy, nodwch y rhain ar y copi o'ch dogfen lywodraethol rydych yn ei anfon atom ac esboniwch pam eich bod wedi gwneud y newidiadau yn y blwch isod.

C Asesu budd cyhoeddus y sefydliad g

Geiriad y cymal amcanion yw un o'r prif feini prawf a ddefnyddiwn i asesu a yw'r sefydliad yn elusennol neu beidio. Darllenwch y canllawiau ar y pwnc hwn yn ofalus iawn.

Amcan 1 - Nodwch yn y blwch isod yr amcan cyntaf (neu'r unig amcan) yn union fel y mae wedi'i nodi yn eich dogfen lywodraethol C - (Beth rydych chi'n ei wneud)

Sut rydych yn cyflawni Amcan 1. Nodwch yma sut mae, neu sut bydd nod eich sefydliad, fel y'i mynegwyd yn yr amcan hwn, yn cael ei gyflawni er budd cyhoeddus - (Sut rydych y'n cyflawni eich amcan)

C Asesu budd cyhoeddus y sefydliad g

Amcan 2 - Nodwch yn y blwch isod yr ail amcan (os yw'n gymwys) yn union fel y mae wedi'i nodi yn eich dogfen lywodraethol C - (Beth rydych chi'n ei wneud)

Sut rydych yn cyflawni Amcan 2. Nodwch yma sut mae, neu sut bydd nod eich sefydliad, fel y'i mynegwyd yn yr amcan hwn, yn cael ei gyflawni er budd cyhoeddus - (Sut rydych yn cyflawni eich amcan)

C Asesu budd cyhoeddus y sefydliad g

Amcan 3 - Nodwch yn y blwch isod y trydydd amcan (os yw'n gymwys) yn union fel y mae wedi'i nodi yn eich dogfen lywodraethol C - (Beth rydych chi'n ei wneud)

Sut rydych yn cyflawni Amcan 3. Nodwch yma sut mae, neu sut bydd nod eich sefydliad, fel y'i mynegwyd yn yr amcan hwn, yn cael ei gyflawni er budd cyhoeddus - (Sut rydych yn cyflawni eich amcan)

Ychwanegu tudalen Amcan newydd

Ch Budd preifat g

Ch1 Polisi gwrthdaro buddiannau g

Oes gan yr ymddiriedolwyr bolisi gwrthdaro buddiannau? Oes ☐ Nac oes ☐

Ch2 Unigolion cysylltiedig g

Ydy unrhyw unigolyn cysylltiedig (gallai gynnwys sefydliad neu gwmni) yn derbyn budd sydd â gwerth ariannol gan y sefydliad? Ydy ☐ Nac ydy ☐

Ch3 Manylion budd preifat g

Cwblhewch yr adran hon ar gyfer pob unigolyn neu sefydliad sy'n derbyn budd preifat.

(a) Enw'r unigolyn cysylltiedig neu sefydliad

(b) Y berthynas rhwng yr unigolyn cysylltiedig a'r sefydliad

(c) Disgrifiwch y budd ac amcangyfrif o'i werth ariannol ym mhob blwyddyn. *Os yw'r budd yn ymwneud â defnyddio tir a/neu adeiladau sy'n eiddo preifat, ee cartref ymddiriedolwr, dylech esbonio sut y bydd costau rheolaidd, ee taliadau morgais, costau yswiriant a chynnal a chadw, yn cael eu rhannu rhwng y sefydliad a'r unigolyn.*

(ch) Sut bydd rhoi'r budd yn cyfrannu at allu'r sefydliad i gyflawni ei ddiben(ion)?

(d) Sut bydd yr ymddiriedolwyr eraill yn rheoli'r gwrthdaro buddiannau sy'n codi o'r budd preifat?

D Pobl agored i niwed

Rhaid i chi gwblhau'r adran hon os yw'ch sefydliad yn gweithio gyda phlant a/neu oedolion agored i niwed.

D1 Pobl agored i niwed g

Cadarnhewch drwy dicio'r blwch eich bod wedi darllen a deall y canllawiau am wiriadau CRB.

Rydw i wedi darllen y canllawiau ☐

D2 Gweithio gyda phlant g

Os bydd eich sefydliad yn gweithio gyda phlant rhaid i chi gwblhau'r adran hon.

(a) Oes polisi amddiffyn plant gan eich sefydliad? Oes ☐ Nac oes ☐

(b) Ydy hi'n ofynnol yn ôl y gyfraith i chi gael gwiriadau CRB ar gyfer eich ymddiriedolwyr? Ydy ☐ Nac ydy ☐

(c) Oes hawl gennych yn ôl y gyfraith i gael gwiriadau CRB ar gyfer eich ymddiriedolwyr? Oes ☐ Nac oes ☐

(ch) Os ydych wedi cael gwiriadau CRB ar gyfer pob un o'ch ymddiriedolwyr **AC** rydych yn fodlon eu bod nhw i gyd yn addas i weithredu fel ymddiriedolwyr elusen sy'n gweithio gyda phlant **ticiwch flwch A ar y ffurflen datganiad ymddiriedolwyr**. *Yna gallwch symud ymlaen i ran D3 y ffurflen.*

(d) Os nad yw ***naill ai'n*** ofynnol i chi ***neu*** nid oes hawl gennych gael gwiriadau CRB ar gyfer pob ymddiriedolwr **ticiwch flwch B ar y ffurflen datganiad ymddiriedolwyr**, ac esboniwch y rheswm pam yn y blwch isod.

(dd) Os yw'n ofynnol i chi gael gwiriadau CRB ac nid ydych wedi gwneud hynny, esboniwch pam.

(e) Os oes hawl gennych gael gwiriadau CRB ac rydych wedi penderfynu peidio â gwneud hynny **ticiwch flwch C ar y ffurflen datganiad ymddiriedolwyr**, ac esboniwch yn y blwch isod pa fesurau rydych wedi'u gweithredu i sicrhau na fydd unrhyw unigolyn anaddas yn gallu cael at unrhyw blant y mae'r elusen yn gweithio gyda nhw.

D3 Oedolion agored i niwed g

Os bydd eich sefydliad yn gweithio gydag oedolion agored i niwed rhaid i chi gwblhau'r adran hon.

(a) Oes polisi ar gyfer gweithio gydag oedolion agored i niwed gan eich sefydliad? Oes ☐ Nac oes ☐

(b) Ydy hi'n ofynnol yn ôl y gyfraith i chi gael gwiriadau CRB ar gyfer eich ymddiriedolwyr? Ydy ☐ Nac ydy ☐

(c) Oes hawl gennych yn ôl y gyfraith i gael gwiriadau CRB ar gyfer eich ymddiriedolwyr? Oes ☐ Nac oes ☐

(ch) Os ydych wedi cael gwiriadau CRB ar gyfer pob un o'ch ymddiriedolwyr **AC** rydych yn fodlon eu bod nhw i gyd yn addas i weithredu fel ymddiriedolwyr elusen sy'n gweithio gydag oedolion agored i niwed **ticiwch flwch Dd ar y ffurflen datganiad ymddiriedolwyr**. *Yna gallwch symud ymlaen i Ran D y ffurflen.*

(d) Os nad yw ***naill ai'n*** ofynnol i chi ***neu*** nid oes hawl gennych gael gwiriadau CRB ar gyfer pob ymddiriedolwr **ticiwch flwch D ar y ffurflen datganiad ymddiriedolwyr** ac esboniwch y rheswm pam yn y blwch isod.

(dd) Os yw'n ofynnol i chi gael gwiriadau CRB ac nid ydych wedi gwneud hynny, esboniwch pam.

(e) Os oes hawl gennych gael gwiriadau CRB ac rydych wedi penderfynu peidio â gwneud hynny **ticiwch flwch Dd ar y ffurflen datganiad ymddiriedolwyr**, ac esboniwch yn y blwch isod pa fesurau rydych wedi'u gweithredu i sicrhau na fydd unrhyw unigolyn anaddas yn gallu cael at unrhyw oedolion agored i niwed y mae'r elusen yn gweithio gyda nhw.

Dd Amgylchiadau arbennig g

Oes unrhyw amgylchiadau arbennig sy'n berthnasol i'ch cais yr hoffech ddwyn at ein sylw? (Gweler y nodiadau amgaeedig ar gyfer y math o wybodaeth yr hoffem wybod amdani.)

Cyn cyflwyno'ch cais, a gawsoch chi gyngor gan unrhyw un o'r timau canlynol?
(Defnyddiwn yr wybodaeth hon i ganolbwyntio ein gwasanaethau i gwsmeriaid yn briodol.)

(a) Comisiwn Elusennau Uniongyrchol — Ie ☐ Na ☐

(b) Uned Ffydd a Chydlyniant Cymdeithasol — Ie ☐ Na ☐

(c) Canolfan Gyswllt — Ie ☐ Na ☐

Ticiwch i nodi sut yr hoffech dderbyn cyhoeddiadau yn y dyfodol

Cymraeg yn unig ☐

Saesneg yn unig ☐

E Rhestr wirio

Ffurflen gais wedi'i chwblhau (gwnewch yn siŵr fod holl fanylion yr ymddiriedolwyr wedi'u cwblhau gan gynnwys dyddiadau geni) ☐

Dogfen lywodraethol ☐

Prawf incwm (copïau o lythyron adduned, addewidion o roddion neu gyfriflenni banc) ☐

Gofynion Cymdeithas Anghorfforedig:

Copi wedi'i lofnodi o'r cyfansoddiad; a ☐

Chopi o gofnodion y cyfarfod cyffredinol neu gyfarfod arbennig o aelodaeth yr elusen lle y mabwysiadwyd y cyfansoddiad wedi'i amgáu (**nid yw'n ofynnol os yw dyddiad mabwysiadu'r Cyfansoddiad gennym**) ☐

Gofynion Cwmni Elusennol:

Copi o'r Memorandwm ac Erthyglau Cymdeithasu wedi'i amgáu ☐

Copi o'r Dystysgrif Gorffori wedi'i amgáu ☐

Gofynion Ymddiriedolaeth Elusennol (heb aelodaeth):

Copi wedi'i gyflawni o'r Weithred Ymddiriedolaeth wedi'i amgáu ☐

Ffurfiau eraill o ofynion Dogfen Lywodraethol:

Copi wedi'i gyflawni o'r ddogfen lywodraethol wedi'i amgáu (hy ewyllysiau, siarter Frenhinol ac ati) ☐

Os yw'n berthnasol, tystiolaeth bod hawl gennych ddefnyddio dogfen lywodraethol safonol ☐

Y ddogfen lywodraethol gywir wedi'i hanfon (hy memorandwm ac erthyglau ar gyfer Cwmni elusennol) ☐

Sylwch ni allwn ddychwelyd unrhyw ddogfennau sydd wedi'u hamgáu gyda'r cais hwn.

Gwirio | Argraffu | Anfon | Cadw fel...

Datganiad ymddiriedolwyr

Enw'r elusen

AT DDEFNYDD Y COMISIWN ELUSENNAU YN UNIG:	Rhif y sefydliad	Rhif yr achos

Cadarnhau cymhwyster a chyfrifoldebau ymddiriedolwyr

Ticiwch y blwch hwn os oes ymddiriedolwr corfforedig gan y sefydliad ac mae cyfarwyddwyr (neu unigolion eraill sydd â rheolaeth gyffredinol ar y gweinyddiad) yr ymddiriedolwr yn barod i gwblhau'r datganiad ar y sail a nodwyd yn y Cais i gofrestru: Canllawiau. ☐

Mae pob un o'r rhai sydd wedi arwyddo isod yn datgan fel a ganlyn:

- Mae'n barod i weithredu fel ymddiriedolwr elusen ac yn hollol ymwybodol o amcan(ion) y sefydliad fel y nodwyd yn y ddogfen lywodraethol;
- Nid yw wedi'i anghymhwyso rhag gweithredu fel ymddiriedolwr elusen unrhyw elusen oherwydd unrhyw drosedd a restrir yn adran 72 Deddf Elusennau 1993;
- Nid yw wedi'i anghymhwyso neu ei wahardd rhag gweithredu fel ymddiriedolwr yr elusen arbennig hon:
  - oherwydd anghymhwysiad rhag gweithio gyda phlant; a/neu
  - o ganlyniad i fod ar y rhestr Amddiffyn Oedolion Agored i Niwed.

Datganwn ar y cyd fel a ganlyn:

- Mae cronfeydd y sefydliad, neu bydd cronfeydd y sefydliad pan gaiff yr elusen ei chofrestru fel elusen, yn cael eu dal ar unwaith mewn cyfrif yn enw'r elusen;
- Mae'r wybodaeth sydd wedi'i chynnwys ar y ffurflen gais a'r ffurflen datganiad ymddiriedolwyr hon yn gywir ac yn gyflawn; a
- Deallwn fod gwneud datganiad ffug yn fwriadol yn dramgwydd troseddol o dan adran 11 Deddf Elusennau 1993.

Am ddiffiniad o 'weithio gyda phlant' gweler y Cais i gofrestr: Canllawiau g

Gweithio gyda phobl agored i niwed

1 Gweithio gyda phlant

Os bydd eich sefydliad yn gweithio gyda phlant rhaid i chi gwblhau'r rhan hon o'r datganiad. Rhaid i'r penderfyniad ynghylch pa flwch y mae angen ei dicio adlewyrchu'r ymateb rydych wedi'i roi i'r cwestiynau yn **Rhan D2** y ffurflen gais.

A	Datganwn ar y cyd ein bod ni wedi sicrhau bod gwiriadau CRB wedi cael eu ceisio ar gyfer pob ymddiriedolwr ac rydym yn fodlon bod pob un o'r ymddiriedolwyr yn addas i weithredu fel ymddiriedolwyr elusen sy'n gweithio gyda phlant.	☐
B	Datganwn ar y cyd nad yw'n ofynnol i ni yn ôl y gyfraith i ymgymryd â gwiriadau CRB ar gyfer yr ymddiriedolwyr a hefyd nad oes hawl gennym ymgymryd â gwiriadau o'r fath yn ôl y gyfraith.	☐
C	Datganwn ar y cyd ein bod yn fodlon bod y mesurau y cyfeiriwyd atynt yn **Rhan D2** y cais i gofrestru yn ddigonol i sicrhau na all unigolyn anaddas gael at unrhyw blant y mae'r elusen yn gweithio gyda nhw.	☐

2 Gweithio gydag oedolion agored i niwed

Os bydd y sefydliad yn gweithio gydag oedolion agored i niwed rhaid i chi gwblhau rhan hon y datganiad. Rhaid i'r penderfyniad ynghylch pa flwch y mae angen ei dicio adlewyrchu'r ymateb rydych wedi'i roi i'r cwestiynau yn **Rhan D3** y ffurflen gais.

CH	Datganwn ar y cyd ein bod ni wedi sicrhau bod gwiriadau CRB wedi cael eu ceisio ar gyfer pob ymddiriedolwr ac rydym yn fodlon bod pob un o'r ymddiriedolwyr yn addas i weithredu fel ymddiriedolwyr elusen sy'n gweithio gydag oedolion agored i niwed.	☐
D	Datganwn ar y cyd nad yw'n ofynnol i ni yn ôl y gyfraith i ymgymryd â gwiriadau CRB ar gyfer yr ymddiriedolwyr a hefyd nad oes hawl gennym ymgymryd â gwiriadau o'r fath yn ôl y gyfraith.	☐
DD	Datganwn ar y cyd ein bod yn fodlon bod y mesurau y cyfeiriwyd atynt yn **Rhan D3** y cais i gofrestru yn ddigonol i sicrhau na all unigolyn gael at unrhyw oedolion agored i niwed y mae'r elusen yn gweithio gyda nhw.	☐

Budd preifat g

Datganwn ar y cyd ein bod yn fodlon bod unrhyw fuddiannau preifat a gaiff unrhyw unigolyn, cysylltiedig neu fel arall, yn cyfrannu'n uniongyrchol at gyflawni dibenion y sefydliad a/neu yn ganlyniad angenrheidiol i ymgymryd â'r dibenion hynny.

Cyfanswm nifer yr ymddiriedolwyr 0

Enw'r ymddiriedolwr	Llofnod

Cais i gofrestru: Canllawiau

Cynnwys

		Page
Cyflwyniad		**3**
Diogelu data		**3**
A	**Am y sefydliad sy'n ceisio cofrestru a gwybodaeth ar gyfer y Gofrestr Elusennau**	**3**
A1	Beth yw enw'ch sefydliad?	3
A2	Pwy ydym yn cysylltu ag ef/hi os oes unrhyw gwestiynau gennym am y cais hwn?	3
A3	Cyswllt ar gyfer y sefydliad	4
A4	Cyfeiriadau'r sefydliad	4
A5	Manylion yr ymddiriedolwyr	4
A6	Dosbarthu	5
A7	Ble ydych chi'n gweithio	6
A8	Asesu cymhwyster i gofrestru	10
A9	Gweithredu yn yr Alban	11
A10	Cyllid a chyllido	11
B	**Dogfen lywodraethol**	**12**
B1	Dogfen lywodraethol	12
B2	Cwmnïau a sefydlwyd i gymryd drosodd gweithgareddau elusen sy'n bod	12
B3	Dogfen lywodraethol gymeradwy	13
C	**Asesu budd cyhoeddus y sefydliad**	**14**
Ch	**Budd preifat**	**14**
Ch1	Polisi gwrthdaro buddiannau	15
Ch2	Unigolion cysylltiedig	15
Ch3	Manylion budd preifat	15
D	**Pobl agored i niwed**	**16**
D1	Pobl agored i niwed	16
D2	Gweithio gyda phlant - Diffiniadau	17
D3	Oedolion agored i niwed - Diffiniadau	19
Dd	**Amgylchiadau arbennig**	**20**
Ffurflen datganiad ymddiriedolwyr		**20**
Anfon eich cais atom		**20**
Atodiad		**21**

Cyflwyniad

Dychwelyd i'r ffurflen

Mae'r llyfryn hwn yn ceisio eich arwain trwy'r ffurflen gais: mae'n dweud wrthych chi sut i ateb y cwestiynau ac mae'n diffinio rhai o'r termau penodol. Os oes unrhyw ymholiadau gennych sydd heb eu hateb yn y llyfryn ffoniwch **Y Comisiwn Elusennau Uniongyrchol** ar **0845 300 0218** am fwy o gyngor.

Diogelu Data

"Bydd unrhyw wybodaeth a rowch i ni yn cael ei chadw'n ddiogel a'i phrosesu yn unol â'r rheolau ar ddiogelu data. Ni chaiff eich manylion personol eu datgelu i unrhyw un sydd heb gysylltiad â'r Comisiwn Elusennau oni bai eich bod chi wedi rhoi eich cydsyniad i'w rhyddhau, neu mewn amgylchiadau arbennig, sef:

- pan fydd rhwymedigaeth gyfreithiol arnom i'w datgelu; neu
- pan fyddwn yn barnu bod angen ei datgelu er mwyn cyflawni ein swyddogaethau statudol yn

Hefyd, gallwn ddatgelu gwybodaeth amdanoch chi i awdurdod cyhoeddus perthnasol arall, ond dim ond pan fydd yn gyfreithlon i ni wneud hynny, ac yn ein barn ni, mae datgelu'r wybodaeth yn angenrheidiol neu'n briodol at ddibenion diogelwch gwladol, gorfodi'r gyfraith neu faterion eraill sydd er budd cyhoeddus tra phwysig.

Byddwn yn sicrhau bod unrhyw ddatgeliad yn gymesur; mae'n ystyried eich hawl i barchu eich bywyd preifat; ac mae'n cael ei drin yn deg ac yn gyfreithlon yn unol ag egwyddorion diogelu data'r Ddeddf Diogelu Data."

A Am y sefydliad sy'n ceisio cael ei gofrestru

Dychwelyd i'r ffurflen

A1 Beth yw enw'ch sefydliad?

Prif enw

Mae'r rhan fwyaf o sefydliadau yn cael eu henwi'n ffurfiol yn eu dogfen lywodraethol. Os yw hyn yn gymwys i'ch sefydliad chi, ysgrifennwch ei enw fel y'i dangosir yn y ddogfen lywodraethol. Fel arall, dywedwch wrthym pa enw y defnyddiwch at ddibenion ffurfiol.

Cyn cofrestru elusen newydd, byddwn yn cymharu'r enw arfaethedig â'r rhai sydd eisoes ar y Gofrestr i weld a oes unrhyw enwau tebyg neu enwau sydd yr union yr un fath. Os yw'r enw arfaethedig yr un fath, neu'n rhy debyg i enw sydd eisoes wedi'i gofrestru, byddwn yn penderfynu a yw'r enw arfaethedig yn dderbyniol i'w ddefnyddio. Os nad yw'n dderbyniol gofynnir i chi newid yr enw. Er na allwn fynnu bod enw'n cael ei newid cyn cofrestru, mae pŵer gennym orchymyn bod enw yn cael ei newid ar ôl i elusen gael ei chofrestru.

Fe'ch cynghorir yn gryf i archwilio eich hunan pa enwau sydd ar gael cyn sefydlu elusen newydd a chyflawni'r ddogfen lywodraethol. Gallwch wneud hyn naill ai trwy edrych ar y Gofrestr ar ein gwefan, www.charitycommission.gov.uk, neu drwy ffonio'r Comisiwn Elusennau Uniongyrchol ar 0845 300 0218.

Enw gweithredol neu acronym

Dywedwch wrthym os yw'ch sefydliad yn bwriadu defnyddio acronym; er enghraifft, RSPCA (Y Gymdeithas Frenhinol er Atal Creulondeb i Anifeiliaid) neu RNLI (Sefydliad Cenedlaethol Brenhinol y Badau Achub). Bydd aelodau'r cyhoedd yn aml yn chwilio'r gofrestr elusennau gan ddefnyddio'r byrfoddau neu acronymau hyn yn hytrach na'r teitl llawn.

Mae rhai sefydliadau yn fwy adnabyddus trwy enw gweithredol. Er enghraifft, mae "Comic Relief" a "Sport Relief" yn enwau gweithredol yr elusen Charity Projects. Mae aelodau'r cyhoedd yn fwy tebygol o chwilio'r Gofrestr Elusennau gan ddefnyddio un o'r ddau enw gweithredol oherwydd maent yn fwy adnabyddus yn gyffredinol. Felly os yw'ch sefydliad yn defnyddio enw gweithredol, nodwch yr enw yma.

A2 Pwy ydym yn cysylltu ag ef/hi os oes unrhyw gwestiynau gennym am y cais hwn?

Rhowch fanylion y sawl a fydd yn gweithredu fel y cyswllt ar gyfer y cais hwn. Gallai fod eich ymgynghorydd cyfreithiol ac nid rhywun sy'n ymwneud yn uniongyrchol â'r sefydliad ei hun. Dyma'r unig unigolyn y byddwn yn trafod y cais ag ef/hi heblaw ymddiriedolwr a enwir. Yn gyffredinol ni fyddai'n briodol i ni drafod hynt y cais gydag aelod o'r cyhoedd sydd â diddordeb ynddo. Cysylltwch â'r cyswllt a enwir yn gyntaf os ydych yn meddwl nad ydych wedi clywed oddi wrthym.

Dychwelyd i'r ffurflen

A3 Cyswllt ar gyfer y sefydliad

Dychwelyd i'r ffurflen

Os ydym yn penderfynu y gallwn gofrestru'ch sefydliad fel elusen, bydd yr enw cyswllt hwn yn cael ei arddangos ar ein gwefan a byddwn yn ei ddefnyddio i gysylltu â chi.

Gall cyswllt elusen fod yn:

- unigolyn (unigolyn a enwir); neu
- sefydliad (megis cwmni o gyfreithwyr sy'n gweithredu ar ran elusen); neu
- yr elusen ei hun (ee 'Cymdeithas Cymorth Cenedlaethol').

A4 Cyfeiriadau'r sefydliad

Dychwelyd i'r ffurflen

Bydd y cyfeiriad a nodir yn A4(a) yn cael ei ddangos ar y Gofrestr Elusennau gyhoeddus ar ein gwefan. Yn y rhan fwyaf o achosion byddem yn disgwyl i chi nodi'r cyfeiriad lle mae'r sefydliad yn gweithredu.

(b) Cyfeiriad arall

Byddwn yn ystyried peidio â chynnwys cyfeiriad gweithredu'r elusen yn y gofrestr gyhoeddus pe gallai ei gyhoeddi fod yn niweidiol, ee cyfeiriad lloches menywod.

Fel rheol ni fyddem yn peidio â chyhoeddi cyfeiriad dim ond oherwydd ei fod yn gyfeiriad preifat. Gallem wneud eithriad yn achos cyfeiriad unigolyn â phroffil uchel a allai fod yn agored i berygl neu niwed pe byddai ei gyfeiriad cartref ar gael yn gyffredinol.

Os ydym yn cytuno i beidio â chyhoeddi'r prif gyfeiriad (gweithredu) rhaid i ni gael cyfeiriad arall ar gyfer y Gofrestr Gyhoeddus. Diben y cyfeiriad cyhoeddus yw cynnig modd i aelodau'r cyhoedd, buddgyfranogwyr (megis cyrff rhoi grantiau) a'r Comisiwn Elusennau i gysylltu â'r elusen.

Gwnewch yn siŵr bod y cyfeiriad yn un sydd â chod post ac yn cael ei ddefnyddio'n gyson neu yr ymwelir ag ef yn rheolaidd. Drwy sicrhau hyn gall gohebiaeth gael ei thrafod heb unrhyw oedi diangen ac ni fydd yn cael ei cholli.

(ch) Gwefan y sefydliad

Os oes gwefan gennych hoffem gael dolen i'r wefan o'r Gofrestr Elusennau.

(d) Cyfeiriad e-bost i'r cyhoedd ei weld (dd) Cyfeiriad e-bost at ddefnydd y Comisiwn

Gall eich sefydliad gael dau gyfeiriad e-bost: y cyfeiriad cyhoeddus a gaiff ei arddangos ar y Gofrestr Elusennau ar ein gwefan; y cyfeiriad preifat yw'r un y byddwn yn ei ddefnyddio pan fyddwn yn cysylltu â chi. Gellir defnyddio'r un cyfeiriad ar gyfer y ddau ddiben.

A5 Manylion yr ymddiriedolwyr

Dychwelyd i'r ffurflen

Ymddiriedolwr corfforedig

Os oes ymddiriedolwr corfforedig gan eich sefydliad, ee cwmni, Cyngor Plwyf neu Ymddiriedolaeth GIG, gwnewch yn siŵr bod enw, cyfeiriad, rhif ffôn a chyfeiriad e-bost y sefydliad yn cael eu darparu'n gywir yma. Fel arall cwblhewch y manylion ar gyfer yr ymddiriedolwyr unigol.

Fel arfer bydd ymddiriedolwr corfforedig neu ymddiriedolwyr unigol gan sefydliad. Bydd y ddau gan sefydliad mewn achosion eithriadol yn unig. Mewn achosion o'r fath mae angen manylion yr ymddiriedolwr corfforedig a'r ymddiriedolwyr unigol arnom. Os nad ydych yn siŵr a oes ymddiriedolwr corfforedig gan eich sefydliad fel ymddiriedolwr, darllenwch ei ddogfen lywodraethol.

Os oes ymddiriedolwr corfforedig gan sefydliad gofynnwn i chi gadarnhau hyn hefyd drwy dicio'r blwch ar y ffurflen datganiad ymddiriedolwyr. Drwy dicio'r blwch mae cyfarwyddwyr (neu'r bobl sy'n rheoli gweinyddiad y sefydliad yn gyffredinol) yr ymddiriedolwr corfforedig yn cytuno i gwblhau'r datganiad.

A5 Manylion yr ymddiriedolwyr

Dychwelyd i'r ffurflen

Ymddiriedolwyr unigol

Yr ymddiriedolwyr yw'r bobl sy'n gyfrifol, o dan ddogfen lywodraethol y sefydliad, am reoli gweinyddiad yr elusen, beth bynnag fo'u teitl. Er enghraifft, yn achos cymdeithas anghorfforedig, aelodau'r pwyllgor gwaith neu'r pwyllgor rheoli yw ei hymddiriedolwyr. Yn achos cwmni elusennol, y cyfarwyddwyr yw'r ymddiriedolwyr. Os yw unigolion yn ymddiriedolwyr eich elusen, dylid nodi eu manylion ar y cais. Bydd angen manylion llawn arnom ar gyfer yr unigolyn hwnnw, sy'n cynnwys:

- ei holl enwau personol (a elwir hefyd yn enwau cyntaf neu enwau bedydd);
- eu holl enwau teulu (hefyd yn cael eu galw'n gyfenwau);
- eu dyddiad geni; a'u
- cyfeiriad cartref a chod post.

Hefyd, mae'n ddefnyddiol rhoi rhif ffôn a chyfeiriad e-bost ar gyfer pob ymddiriedolwr, ond nid yw'n hanfodol.

Gallwch nodi anrhydedd neu gymwysterau yr hoffai'r unigolyn ei gynnwys ar ôl ei enw, ee BA, OBE.

Mae cyfle gennych nodi enw sy'n well ganddo/ganddi ar gyfer yr ymddiriedolwr, er enghraifft, Rob Clarkin yn lle Mr Robert James Clarkin. Dyma'r enw a gaiff ei arddangos ar ein gwefan. Os nad yw enw sy'n well ganddo/ganddi yn cael ei nodi byddwn yn defnyddio'r teitl (os cafodd ei roi), enw llawn ac anrhydedd a chymwysterau (os cawsant eu rhoi) yn y drefn honno.

Sylwch oni bai y rhoddwyd goddefeb, bydd enwau'r ymddiriedolwyr i'w gweld ar y gofrestr elusennau gyhoeddus, y mae modd ei gweld ar ein gwefan. Ni fydd cyfeiriadau a manylion personol eraill ymddiriedolwyr ar gael i'r cyhoedd eu gweld. I gael mwy o wybodaeth am oddefebau, ffoniwch y Comisiwn Elusennau Uniongyrchol ar 0845 300 0218.

Enwau eraill

Rhaid i ni gael yr holl enwau blaenorol a chyfredol eraill sydd gan yr unigolyn hwn neu mae'n eu defnyddio. Er enghraifft, efallai fod menyw yn defnyddio ei henw priod mewn sefyllfaoedd cymdeithasol ac yn cadw ei chyfenw geni mewn rhinwedd broffesiynol. Mae angen yr holl enwau o'r fath arnom at ddibenion y gwiriadau a wnawn ar ymddiriedolwyr.

Ni fyddwn yn cadw cofnod parhaol o 'enwau eraill' ac ni fyddant ar gael i'r cyhoedd eu gweld.

A6 Dosbarthu

Dychwelyd i'r ffurflen

Gofynnwn i sefydliadau sy'n dymuno bod yn elusennau i ddosbarthu eu hunain gan ddefnyddio tair 'elfen'. Mae'r rhain yn disgrifio BETH mae sefydliad yn ei wneud, PWY mae'n ei helpu a SUT mae'n gweithredu.

Mae'r dosbarthiadau hyn yn ei gwneud hi'n haws i ddarpar roddwyr ac eraill i gael hyd i elusennau ar y Gofrestr Elusennau.

Mae'r dosbarthiadau hyn yn gategorïau cyffredinol nad oes modd eu teilwra i weddu i elusennau unigol; dylai sefydliadau ddewis o leiaf un categori ym mhob un o'r tair elfen.

Gall aelodau'r cyhoedd edrych ar y Gofrestr Elusennau, a'i chwilio ar ein gwefan. Er mwyn ei gwneud hi'n haws iddyn nhw, a darpar noddwyr a phobl sy'n chwilio am gymorth i gael hyd i'r elusennau sy'n gweithredu mewn ardaloedd penodol, gofynnwn i bob sefydliad ddweud wrthym ble maen nhw'n gweithio.

Drwy hyn golygwn yr ardal ddaearyddol lle mae'r arian yn cael ei ddefnyddio yn hytrach na lleoliad ei bencadlys gweinyddol. Er enghraifft, os cafodd y sefydliad ei sefydlu i redeg cartref plant amddifad yn Rwmania ond mae ei ganolfan yn Swydd Hertford, mae angen nodi 'Rwmania' nid 'Swydd Hertford' yma.

Gall y ddogfen lywodraethol bennu ble y gall y sefydliad weithio. Os yw, gelwir yr ardal yr 'ardal o fudd'. Dim ond ardaloedd daearyddol o fewn yr 'ardal o fudd' hon all gael eu cynnwys.

Gall sefydliad gydag amcanion sy'n rhoi cymorth i'r tlawd yng Nghymru a Lloegr cyfan gyfyngu ei gwaith yn ymarferol i rai ardaloedd canol dinas. Os felly dylid cynnwys yr ardaloedd canol dinas hynny lle rydych yn gweithio yn unig.

Rydym wedi rhestru isod yr holl Awdurdod Lleol Unedol, bwrdeistrefi, siroedd a gwledydd gan ddefnyddio termau daearyddol safonol. Nodwch y rhai y teimlwch sy'n fwyaf priodol ar gyfer eich sefydliad. Peidiwch â chynnwys ardal nad yw wedi'i rhestru isod oherwydd ni fyddwn yn gallu ei chofnodi.

Mae'n bwysig bod y Gofrestr yn adlewyrchu'n gywir yr ardal(oedd) lle mae'r ymddiriedolwyr wedi dewis canolbwyntio'r adnoddau nawr. Gall hyn newid. Mae dyletswydd gan ymddiriedolwyr i gadw'r gofrestr yn gyfoes. Os yw'r sefydliad yn cael ei dderbyn i'w gofrestru byddwn yn anfon manylion atoch ynghylch sut y gallwch weld a newid eich cofnod ar y gofrestr. Os yw'r ymddiriedolwyr yn cadw'r cofnod yn gyfoes maent yn llai tebygol o gael ceisiadau am gymorth sydd y tu allan i'w cylch gwaith.

Os yw'r sefydliad yn gweithredu mewn mwy na 12 gwlad gallwch gopïo tudalen berthnasol y ffurflen gais er mwyn cynnwys cofnodion ychwanegol.

Cymru a Lloegr - Rhestr gyfeirio o enwau daearyddol a ganiateir

Bwrdeistrefi Metropolitanaidd Llundain

Barking & Dagenham	Hackney	Lewisham
Barnet	Hammersmith & Fulham	Merton
Bexley	Haringey	Newham
Brent	Harrow	Redbridge
Bromley	Havering	Richmond upon Thames
Camden	Hillingdon	Southwark
City of London	Hounslow	Sutton
Croydon	Islington	Tower Hamlets
Ealing	Kensington & Chelsea	Waltham Forest
Enfield	Royal Borough of Kingston upon Thames	Wandsworth
Greenwich	Royal Borough of Lambeth	Westminster City

Ardaloedd Awdurdodau Unedol

Abertawe, Dinas	Gogledd Gwlad yr Haf	Rutland
Blackburn with Darwen	Gogledd Swydd Lincoln	Sir Benfro
Blackpool	Gorllewin Berkshire	Sir Ddinbych
Blaenau Gwent	Gwynedd	Sir Fynyw
Bournemouth	Halton	Sir Gaerfyrddin
Bracknell Forest	Hartlepool	Sir y Fflint
Brighton & Hove	Kingston upon Hull, Dinas	Slough
Bro Morgannwg	Luton	Southampton, Dinas
Bryste, Dinas	Medway	Southend-on-Sea

Ardaloedd Awdurdodau Unedol - parhad

Caerdydd	Merthyr Tudful	Stockton-on-Tees
Caerefrog, Dinas	Middlesbrough	Stoke-on-Trent, Dinas
Caerfaddon a Gogledd Ddwyrain Gwlad yr Haf	Milton Keynes	Swindon
Caerffili	Nottingham, Dinas	Swydd Henffordd
Caerlŷr, Dinas	Pen-y-bont ar Ogwr	Telford and Wrekin
Casnewydd, Dinas	Peterborough, Dinas	Thurrock
Castell-nedd Port Talbot	Plymouth, Dinas	Torbay
Ceredigion	Poole	Torfaen
Conwy	Portsmouth, Dinas	Warrington
Darlington	Powys	Windsor and Maidenhead
De Swydd Gaerloyw	Reading	Wrecsam
Derby, Dinas	Redcar and Cleveland	Ynys Môn
East Riding of Yorkshire	Rhondda Cynon Taf	Ynys Wyth
Gogledd Ddwyrain Swydd Lincoln	Royal Borough of Wokingham	Ynysoedd Sili

Bwrdeistrefi Metropolitanaidd

Barnsley	Knowsley	Sheffield, Dinas
Birmingham, Dinas	Leeds, Dinas	Solihull
Bolton	Lerpwl, Dinas	St Helens
Bradford, Dinas	Manceinion, Dinas	Stockport
Bury	Newcastle upon Tyne, Dinas	Sunderland
Calderdale	North Tyneside	Tameside
Coventry, Dinas	Oldham	Trafford
De Tyneside	Rochdale	Wakefield, Dinas
Doncaster	Rotherham	Walsall
Dudley	Salford, Dinas	Wigan
Gateshead	Sandwell	Wirral
Kirklees	Sefton	Wolverhampton

Siroedd Anfetropolitanaidd

Caint	Norfolk	Swydd Gaerlŷr
Cernyw	Northumberland	Swydd Gaerwrangon
Cumbria	Suffolk	Swydd Hertford
Dorset	Surrey	Swydd Lincoln
Durham	Swydd Amwythig	Swydd Northampton
Dwyrain Sussex	Swydd Bedford	Swydd Nottingham
Dyfnaint	Swydd Buckingham	Swydd Rydychen
Essex	Swydd Derby	Swydd Stafford
Gogledd Swydd Gaerefrog	Swydd Gaergrawnt	Swydd Warwig
Gorllewin Sussex	Swydd Gaerhirfryn	Wiltshire
Gwlad yr Haf	Swydd Gaerlleon	
Hampshire	Swydd Gaerloyw	

Gwledydd - Rhestr gyfeirio o'r gwledydd ar gyfer sefydliadau sy'n gweithredu'n rhyngwladol

Affrica

Yr Aifft	Gabon	Niger
Algeria	Gambia	Nigeria
Angola	Ghana	Rwanda
Benin	Guinea	Sambia
Botswana	Guinea-Bissau	Sao Tome and Principe
Burkina Faso	Gweriniaeth Canolbarth Affrica	Senegal
Burundi	Lesotho	Seychelles
Camerŵn	Liberia	Sierra Leone
Cenia	Libya	Simbabwe
Chad	Madagascar	Somalia
Comoros	Malawi	Swaziland
Congo	Mali	Y Swdan
De Affrica	Mauritania	Tansanïa
Djibouti	Mauritius	Tiwnisia
Equatorial Guinea	Morocco	Togo
Eritrea	Mozambique	Y Traeth Ifori
Ethiopia	Namibia	Uganda

Antarctica

Antarctica

Asia

Afghanistan	Irac	Philippines
Armenia	Iran	Qatar
Bahrain	Israel	Sawdi-Arabia
Bangladesh	Japan	Singapôr
Bhutan	Jordan	Sri Lanca
Brunei	Kazakhstan	Syria
Byrma	Kyrgyzstan	Tajikistan
Cambodia	Laos	Timor-Leste
Coweit	Lebanon	Tiriogaethau Meddanedig Palesteina
De Corea	Malaisia	Tsieina
Fiet-nam	Maldives	Turkmenistan
Gogledd Corea	Mongolia	Twrci
Gwlad Thai	Nepal	United Arab Emirates
India	Oman	Uzbekistan
Indonesia	Pacistan	Yemen

Ewrop

Yr Alban	Ffrainc	Moldova
Albania	Georgia	Monaco
Yr Almaen	Gogledd Iwerddon	Montenegro
Andorra	Groeg	Norwy
Awstria	Gweriniaeth Iwerddon	Portiwgal
Azerbaijan	Gwlad Belg	Rwmania
Belarus	Gwlad Pwyl	Rwsia
Bosnia and Herzegovina	Gwlad yr Iâ	San Marino
Bwlgaria	Hwngari	Sbaen
Cape Verde	Yr Iseldiroedd	Serbia
Croatia	Latfia	Slofacia
Cyprus	Liechtenstein	Slofenia
Denmarc	Lithwania	Sweden
Yr Eidal	Lwcsembwrg	Y Swistir
Estonia	Macedonia	Wcráin
Y Ffindir	Malta	Y Weriniaeth Tsiec

Gogledd America

Antigua and Barbuda	El Salvador	Panama
Bahamas	Grenada	Saint Lucia
Barbados	Guatemala	St Kitts and Nevis
Belize	Haiti	St Vincent and the Grenadines
Canada	Honduras	Trinidad and Tobago
Ciwba	Jamaica	Unol Daleithiau America
Costa Rica	Mecsico	Y Weriniaeth Ddominicaidd
Dominica	Nicaragua	

Ynysoedd y De

Awstralia	Palau	Tuvalu
Fiji	Papua New Guinea	Vanuatu
Kiribati	Samoa	Ynysoedd Marshall
Micronesia	Seland Newydd	Ynysoedd Solomon
Nauru	Tonga	

De America

Yr Ariannin	Colombia	Periw
Bolivia	Ecwador	Surinam
Brasil	Guyana	Uruguay
Chile	Paraguay	Venezuela

Mae angen eich ateb i'r cwestiynau yn adran hon y ffurflen er mwyn i ni allu penderfynu a fydd angen i chi gofrestru neu beidio.

Mae'n bosibl y byddwn yn penderfynu na allwn ystyried eich cais ar hyn o bryd.

Dim ond elusennau sydd ag:

- incwm blynyddol gros o fwy na £5000;
- nad ydynt wedi'u heithrio neu eu hesgusodi yn gyfreithiol rhag cofrestru; ac
- sy'n cael eu llywodraethu gan gyfraith Cymru a Lloegr;

sy'n rhaid cofrestru gyda ni.

(a) Beth yw fy incwm blynyddol gros?

Mae incwm gros yn golygu'r holl arian y mae'r sefydliad wedi'i dderbyn mewn blwyddyn ariannol o bob ffynhonnell, gan gynnwys:

- grantiau;
- rhoddion;
- nwyddau a werthwyd a gwasanaethau;
- codi arian;
- llog ar fuddsoddiadau;
- cyfalaf y gall yr ymddiriedolwyr benderfynu ei wario fel incwm (mae'r ffigur hwn yn cael ei gyfrifo cyn didynnu unrhyw gostau neu dreuliau); ac
- incwm o unrhyw ymddiriedolaethau arbennig.

Nid yw'n cynnwys:

- benthyciad y mae'r elusen wedi'i dderbyn;
- ad-daliadau benthyciad i'r elusen;
- arian a dderbyniwyd drwy werthu buddsoddiadau ac asedau sefydlog; ac
- enillion neu elw ar werthu buddsoddiadau ac asedau sefydlog.

Os nad ydych yn darparu tystiolaeth i ddangos y bydd yr incwm blynyddol gros yn fwy na £5000, megis:

- cyfriflen banc;
- cyfrifon blynyddol; neu
- adduned o gyllid; neu
- lythyr gennym ni yn cadarnhau y byddwn yn ystyried eich cais heb brawf incwm,

ni fyddwn yn gallu prosesu eich cais.

(Gweler ein cyhoeddiad **Cofrestru fel Elusen** (**CC21**) i gael mwy o wybodaeth ynghylch pryd y gallem fod yn barod i ystyried cais gan sefydliad sydd heb incwm o £5000 eto.)

(b) Elusennau sydd wedi'u hesgusodi

Ni chaniateir i elusennau sydd wedi'u hesgusodi gofrestru gyda'r Comisiwn ar hyn o bryd. Maent wedi'u hesgusodi gan Ddeddf Elusennau 1993. Yn gyffredinol, cânt eu harolygu gan gyrff cyhoeddus eraill, megis yr Awdurdod Gwasanaethau Ariannol neu Gorfforaeth Dai. Pan ddaw'r rhan berthnasol o Ddeddf Elusennau 2006 i rym bydd angen i rai o'r elusennau hyn gofrestru ac yna cânt eu rheoleiddio gennym ni.

Mae trothwyon incwm ar hyn o bryd ar gyfer cofrestru. Cyfeiriwch at ein gwefan am fwy o wybodaeth.

A8 Asesu cymhwyster i gofrestru

Dychwelyd i'r ffurflen

Mae Swyddfa'r Trydydd Sector yn gweithio gyda'r prif reolyddion i gytuno ar sut y bydd y trefniadau newydd yn gweithio, a sicrhau bod ganddynt y pwerau y mae eu hangen arnynt ar gyfer y rôl hon.

Elusennau sydd wedi'u heithrio

Yn draddodiadol ni fu angen i rai grwpiau o elusennau gofrestru gyda ni; fe'u gelwir yn 'elusennau sydd wedi'u heithrio'. Mae enghreifftiau'n cynnwys rhai eglwysi, y Sgowtiaid a'r Geidiau a rhai elusennau'r lluoedd arfog. Fodd bynnag, mae elusennau sydd wedi'u heithrio eisoes yn dod o dan ein hawdurdodaeth, a byddant yn parhau i ddod o dan ein hawdurdodaeth.

Pan ddaw'r rhan berthnasol o Ddeddf Elusennau 2006 i rym, bydd rhaid i rai o'r elusennau hyn gofrestru gyda ni. Cyfeiriwch at ein gwefan am fwy o wybodaeth.

(c) Ydy fy sefydliad wedi'i lywodraethu gan gyfraith Cymru a Lloegr?

Mae wedi'i lywodraethu gan gyfraith Cymru a Lloegr;

- os yw'n gwmni sydd wedi'i gofrestru yng Nghymru a Lloegr; neu
- os yw'r ddogfen lywodraethol yn dweud bod y sefydliad wedi'i lywodraethu gan gyfraith Cymru a Lloegr.

Os nad yw'r naill neu'r llall yn gymwys, mae penderfynu a yw'r elusen wedi'i llywodraethu gan gyfraith Cymru a Lloegr yn dibynnu ar yr atebion i'r cwestiynau canlynol:

- ydy asedau'r sefydliad, megis adeiladau, eiddo ac arian yn y banc, wedi'u lleoli yng Nghymru neu Loegr?
- fydd gweithgareddau'r sefydliad yn mynd rhagddynt yng Nghymru neu Loegr yn bennaf?
- ydy canolfan weinyddol y sefydliad wedi'i lleoli yng Nghymru neu Loegr?
- ydy'r ymddiriedolwyr wedi'u lleoli yng Nghymru neu Loegr?

Os nad ydych yn siŵr a ydych yn gymwys neu beidio i wneud cais, cysylltwch â ni neu ceisiwch gyngor cyfreithiol cyn gwneud cais.

A9 Gweithredu yn yr Alban

Dychwelyd i'r ffurflen

Os ydych wedi cofrestru, neu'n bwriadu cofrestru eich sefydliad yn yr Alban, ac rydych yn llwyddo i'w gofrestru gyda'r Comisiwn Elusennau hefyd, bydd rhaid i chi gydymffurfio â gofynion Swyddfa Rheolydd Elusennau'r Alban (OSCR) yn ogystal â'n gofynion ni. Gall y gofynion hyn fod yn wahanol. Hefyd bydd rhaid i chi gydymffurfio â dwy set o ofynion cyfrifyddu.

Mae'r hyn sy'n elusennol yn ôl y gyfraith yn yr Alban ychydig yn wahanol i gyfraith Cymru a Lloegr. Felly, mae'n bosibl y caiff y sefydliad ei dderbyn i'w gofrestru gan un neu'r llall ond nid y ddau.

Mae memorandwm cyd-ddealltwriaeth gan y Comisiwn Elusennau gydag OSCR. Rydym wedi cytuno i ddweud wrth ein gilydd am achosion pan fydd gwahaniaeth o ran yr hyn a dderbynnir gan un ond nid gan y llall.

A10 Cyllid a chyllido

Dychwelyd i'r ffurflen

(a) Incwm gros C

Am esboniad o incwm gros gweler y nodyn ar adran A8(a).

(c) Dyddiad diwedd y flwyddyn ariannol

Os yw'ch sefydliad wedi gweithredu am fwy na blwyddyn ac mae wedi cynhyrchu cyfrifon blynyddol, nodwch ddyddiad diwedd eich blwyddyn ariannol o'r cyfrifon diweddaraf. Os yw'ch sefydliad yn ei flwyddyn gyntaf o hyd, nodwch ddyddiad disgwyliedig diwedd y flwyddyn ariannol.

(ch)Codi arian

Mater i'r ymddiriedolwyr ei benderfynu yw dulliau codi arian. Fodd bynnag, dylai elusennau cofrestredig fod ar eu gwyliadwriaeth ac yn sensitif i feirniadaeth a barn gyhoeddus. Gall dulliau codi arian sy'n cael eu hanghymeradwyo gael effaith andwyol ar yr elusen a lleihau ffydd y cyhoedd mewn elusennau eraill.

Cyn codi arian, dylai'r ymddiriedolwyr ddatblygu strategaeth. Gall rhai mathau o godi arian fod yn gostus. Dylai'r ymddiriedolwyr fodloni eu hunain y bydd y costau'n cael eu cyfiawnhau gan y swm y bydd yr elusen yn ei godi. Rydym yn cynhyrchu canllaw ar wahân ar godi arian: **Elusennau a Chodi Arian** (**CC20**) a **Chodi Arian trwy Bartneriaethau â Chwmnïau**. Mae'r ddau ar gael ar ein gwefan neu gan y Comisiwn Elusennau Uniongyrchol.

(d) Ymgynghorwyr codi arian proffesiynol

Mae codwr arian proffesiynol yn unrhyw unigolyn neu sefydliad sy'n rhedeg busnes codi arian er elw, ac eithrio:

- elusen arall neu gwmni cysylltiedig;
- swyddog neu weithiwr cyflogedig mewn elusen neu gwmni cysylltiedig (gweler y diffiniad yn Ch2);
- ymddiriedolwr elusen;
- casglwr elusennol cyhoeddus;
- pobl sy'n gwneud apêl am arian ar deledu neu radio ar ran y sefydliad; neu
- unrhyw gyfranogwr masnachol (gweler **Elusennau a Chodi Arian** (**CC20**) am wybodaeth bellach ar godi arian proffesiynol a chyfranogwyr masnachol).

B Dogfen lywodraethol

Mae'n bwysig iawn bod sefydliad yn dechrau gyda'r math cywir o strwythur a threfniadau llywodraethu. Gweler ein cyhoeddiad **Dewis a Pharatoi Dogfen Lywodraethol** (**CC22**).

Mae'ch dogfen lywodraethol yn nodi'r ffordd y mae'r sefydliad yn gweithredu. Dylai ddisgrifio sut caiff yr ymddiriedolwyr eu penodi a sut mae penderfyniadau dilys yn cael eu gwneud. Rhaid i ymddiriedolwyr gydymffurfio â'r rheolau ynddi bob amser. Dyma'r rheswm pam ei bod hi mor bwysig i'w chael yn gywir.

Os yw'r sefydliad yn gwmni bydd memorandwm ac erthyglau cymdeithasu ganddo. Fel rheol rhaid i'r cwmni gael ei gofrestru gyda Thŷ'r Cwmnïau cyn y gallwn ystyried cais i gofrestru fel elusen. Felly rhaid i ni gael y rhif cwmni cofrestredig a chopi o'r Dystysgrif Gorffori.

Os bydd y cwmni newydd yn defnyddio'r gair 'elusen' neu 'elusennol' yn ei deitl ni fydd Tŷ'r Cwmnïau yn ei gofrestru hyd nes ei fod wedi cael ein sêl bendith. Felly byddwn yn ystyried y cais a'r memorandwm ac erthyglau gyda'i gilydd ac yn penderfynu a yw'r cwmni yn elusennol. Dyma'r unig adeg pan na ddisgwyliwn i gwmni gael rhif cwmni cofrestredig.

Dyddiad gweithredu'r ddogfen lywodraethol

Rhaid i ddogfen lywodraethol gael ei 'derbyn' yn ffurfiol gan y rhai sy'n gyfrifol am reolaeth a gweinyddiad y sefydliad. Derbynnir pob math o ddogfen lywodraethol mewn ffordd arbennig.

- Mae **cyfansoddiad** yn cael ei fabwysiadu mewn cyfarfod ffurfiol o'r bobl hynny sydd, neu a fydd, yn ymddiriedolwyr yr elusen, a'r aelodaeth gyffredinol.
- Mae **gweithred ymddiriedolaeth** yn cael ei chyflawni drwy gael ei llofnodi a'i dyddio gan yr ymddiriedolwyr ym mhresenoldeb tyst annibynnol, neu dystion annibynnol.
- Mae cwmni (gyda **memorandwm ac erthyglau cymdeithasu**) yn cael ei gorffori yn Nhŷ'r Cwmnïau ac yn cael tystysgrif gorffori.
- Mae **ewyllys** yn cael ei dilysu trwy grant profiant.
- Mae **Deddf Seneddol** yn cael ei phasio, ond gall gael ei gweithredu mewn camau.

Pan fydd cwmni wedi'i sefydlu, mae'n hollol ar wahân i'r sefydliad sy'n bod. Rhaid iddo gael ei gofrestru fel elusen newydd (oni bai ei fod wedi'i esgusodi neu ei eithrio, neu nid yw ei incwm yn ddigonol).

Os ydych yn sefydlu cwmni i gymryd lle elusen sy'n bod nad yw'n gwmni gwnewch yn siŵr eich bod chi wedi ceisio cyngor priodol am hyn:

- a fyddwch yn gallu trosglwyddo asedau'r elusen anghorfforedig i'r cwmni newydd. (Os oes gwaddol parhaol gan yr elusen anghorfforedig neu os oes rhywbeth yn ei dogfen lywodraethol am yr hyn sy'n digwydd i'r asedau os yw'r elusen yn peidio â bodoli yna ni fydd trosglwyddiad i'r cwmni newydd yn bosibl yn ôl pob tebyg).
- a fydd unrhyw weithredoedd cyfamodi neu gymynroddion i'r elusen anghorfforedig yn cael eu trosglwyddo'n awtomatig i'r cwmni elusennol newydd.

B2 Cwmnïau a sefydlwyd i gymryd drosodd gweithgareddau elusen sy'n bod

Dychwelyd i'r ffurflen

(a) Rhif elusen gofrestredig

Gofynnwn yma am rif elusen gofrestredig yr elusen anghorfforedig sy'n bod.

(b) Ydy geiriad y cymal amcanion yr union yr un fath â'r elusen sy'n bod?

Yn aml bydd y cwmni elusennol wedi'i sefydlu ar gyfer yr un dibenion â'r sefydliad sy'n bod. Felly bydd yr un amcanion wedi'u nodi yn ei ddogfen lywodraethol. Cymharwch gymal amcanion y sefydliad sy'n bod â'r cymal amcanion yn y memorandwm ac erthyglau cymdeithasu newydd a rhowch wybod i ni am unrhyw wahaniaeth.

Mae'n bosibl y byddwch eisiau achub ar y cyfle hwn i ysgrifennu eich amcanion mewn iaith glir, fodern neu fabwysiadu diben elusennol a gafodd ei gydnabod yn fwy diweddar yn ogystal â diweddaru eich rheolau gweinyddol.

Os yw'r amcanion yr union yr un fath ag amcanion yr elusen sy'n bod, neu'n ailddatganiad modern o amcanion yr elusen sy'n bod, fel arfer bydd cofrestru'r cwmni newydd yn ddidrafferth. (DS Os ydych yn ailddatgan eich amcanion mae'n bwysig iawn i gael y geiriad yn gywir. Gweler yr adran *Amcanion Enghreifftiol* ar ein gwefan am gyngor.)

Yn ogystal â'r amcanion byddwn hefyd yn ystyried unrhyw newidiadau i:

- gymal buddion ymddiriedolwyr os yw'n caniatáu i'r ymddiriedolwyr gael unrhyw fudd newydd;
- unrhyw bŵer sy'n caniatáu i'r ymddiriedolwyr newid y ddogfen lywodraethol;
- beth sy'n digwydd os yw'r elusen yn peidio â bodoli; a'r
- rheolau sy'n llywodraethu cynnwys y corff ymddiriedolwyr neu sy'n caniatáu i'r elusen gael llai na thri ymddiriedolwr.

Os oes newidiadau arwyddocaol i'r cymalau hyn yna mae'n debyg y bydd yn cymryd yn hwy i ni ystyried eich cais.

B3 Dogfen lywodraethol gymeradwy

Dychwelyd i'r ffurflen

Mae dogfen lywodraethol **gymeradwy** yn un sydd wedi cael ei chytuno â rhiant gorff (corff mantell cenedlaethol yn aml), Tollau a Chyllid Ei Mawrhydi (HMRC) a'r Comisiwn Elusennau fel un sy'n addas i'w chofrestru. Bydd yn cynnwys amcanion cytunedig yn ogystal â rheolau gweinyddol. Hefyd, byddwn wedi trafod gyda'r corff mantell y mathau o weithgareddau a fydd yn digwydd i hyrwyddo'r amcanion.

Os ydych yn defnyddio dogfen lywodraethol **gymeradwy**, **ac nid ydych yn ei newid**, mae'ch cais yn debygol o gael ei drin yn fwy cyflym a heb lawer o ymholiadau ychwanegol.

Fe welwch restr lawn o ddogfennau llywodraethol cymeradwy o dan yr adran *Cofrestru Elusen* ar ein gwefan.

Fe gewch gopïau o ddogfennau llywodraethol cymeradwy gan y corff noddi. **Nid** ydynt ar gael o'r Comisiwn Elusennau.

Rhaid i'r ymddiriedolwyr sicrhau eu bod wedi cael caniatâd y corff noddi i ddefnyddio ei ddogfen lywodraethol gymeradwy. Rhaid iddynt ddilyn unrhyw ganllawiau y mae'n eu cynhyrchu ynghylch sut y bydd yr elusen yn gweithredu a'r hyn y bydd yn ei wneud.

Mae dogfennau llywodraethol cymeradwy yn cynnwys cymalau dewisol yn aml. Mae'n bwysig iawn eich bod yn eu darllen yn ofalus a sicrhau, os oes dewisiadau, eich bod chi wedi gwneud y dewis iawn, ac wedi dileu'r dewisiadau nad ydynt yn gymwys.

Weithiau bydd bylchau gwag ar y ddogfen lywodraethol i'r ymddiriedolwyr eu cwblhau. Er enghraifft, mae'n bosibl y bydd angen i chi nodi ym mha fis y cynhelir y Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol, neu nifer yr ymddiriedolwyr. Gwnewch yn siŵr eich bod wedi cwblhau'r holl fylchau gwag.

Nid yw dewis rhwng cymalau dewisol a chwblhau bylchau gwag yn cael ei ystyried yn newidiadau i ddogfen lywodraethol gymeradwy.

C Asesu budd cyhoeddus y sefydliad

Dychwelyd i'r ffurflen

Amcanion

Fel arfer bydd dibenion neu 'nodau' elusen wedi'u mynegi yng 'nghymal amcanion' ei dogfen lywodraethol. Dylai'r cymal amcanion fynegi nodau'r sefydliad yn ddigonol ac yn llawn. Weithiau gall fod yn anodd geirio'r cymal amcanion yn y ffordd sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith. O dan yr adran Amcanion Enghreifftiol ar ein gwefan rydym wedi nodi geiriad addas ar gyfer ystod o elusennau. Cymal amcanion sydd wedi'i eirio'n anghywir, neu gymal amcanion nad yw'n mynegi nodau'r sefydliad yn gywir, yw'r rheswm mwyaf arwyddocaol dros oedi wrth brosesu cais, neu wrthod cais. Hyd yn oed os teimlwn fod yr hyn rydych yn ei wneud yn gallu bod yn elusennol, os nad yw'r cymal amcanion wedi'i eirio'n gywir, bydd rhaid i chi newid y ddogfen lywodraethol cyn y gallwn ystyried cofrestru'r sefydliad. Gall hyn olygu galw cyfarfod o'r ymddiriedolwyr a/neu'r aelodau i gytuno ar y newid.

Yn adran hon y ffurflen nodwch yr amcanion yn union fel y cânt eu nodi yn eich dogfen lywodraethol.

Sut y mae, neu y bydd, yr amcanion yn cael eu cyflawni er budd cyhoeddus

Mae'n rhaid i ni wybod beth mae'r sefydliad yn ei wneud, neu bydd yn ei wneud, i gyflawni ei nodau er budd cyhoeddus. Gallai fod yn llawer o wahanol bethau, neu gallai fod yn rhywbeth syml, fel rhoi grant neu gyngor.

Rhowch fanylion llawn ynghylch sut y mae, neu y bydd, nodau'r elusen yn cael eu cyflawni. Ond peidiwch â chynnwys yma:

- manylion am godi arian er mwyn galluogi'r sefydliad i weithredu; neu
- bwerau sydd gan yr ymddiriedolwyr (megis i gydweithredu ag elusennau eraill).

Weithiau nid oes cysylltiad rhwng yr hyn y mae sefydliad yn cynnig ei wneud a'r amcanion a nodwyd, ond gallai gefnogi amcan gwahanol. Mewn achosion o'r fath mae'n bosibl y gallwn awgrymu amcanion newydd.

Mae'n rhaid i ni sicrhau bod yr amcanion a nodwyd a'r hyn y mae'r sefydliad yn cynnig ei wneud yn cyfateb â'i gilydd.

Er mwyn i ni allu asesu a yw nodau'ch sefydliad er budd cyhoeddus, rhowch wybodaeth sy'n disgrifio sut y mae'ch sefydliad yn bodloni'r egwyddorion budd cyhoeddus a nodwyd yn yr Atodiad ar ddiwedd y canllaw hwn. Am wybodaeth bellach gweler ein cyhoeddiad *Elusennau a Budd Cyhoeddus*. Mae hwn ar gael ar ein gwefan.

Os nad yw'ch cais yn cynnwys digon o wybodaeth ynghylch sut y mae neu y bydd nodau'ch sefydliad yn cael eu cyflawni er budd cyhoeddus, mae'n bosibl y bydd angen i chi ofyn mwy o gwestiynau. Ond peidiwch ag anfon gwybodaeth ychwanegol atom (megis cynlluniau busnes neu lenyddiaeth hyrwyddo) ar yr adeg hon. Os teimlwn fod angen gwybodaeth ychwanegol arnom byddwn yn gofyn amdani.

Ch Budd preifat

Dychwelyd i'r ffurflen

Budd preifat

Mae **budd preifat** yn codi pan fydd unigolyn neu sefydliad yn elwa'n bersonol o'i waith gyda'r sefydliad. Mewn rhai achosion gall fod yn briodol i'r elusen ddarparu'r budd, ond nid yw felly mewn rhai achosion. Gall elusennau ddarparu buddion preifat ar yr amod bod y buddion hynny yn cyfrannu'n uniongyrchol tuag at gyflawni dibenion yr elusen a/neu yn ganlyniad angenrheidiol, neu'n sgil-gynnyrch, i gyflawni'r dibenion hynny.

Mae enghreifftiau o fudd preifat sy'n cyfrannu'n uniongyrchol tuag at gyflawni dibenion elusen yn cynnwys rhoi grant i unigolyn i leddfu eu caledi ariannol neu ddarparu addysg i rywun. Rhaid i'r budd fod yr un fath, neu'n debyg iawn i'r hyn y byddai unrhyw un sy'n gymwys i fod yn fuddiolwr yn ei dderbyn.

Mae enghreifftiau o fudd preifat sy'n ganlyniad angenrheidiol neu'n sgil-gynnyrch i gyflawni'r dibenion hynny yn cynnwys talu cyflogau rhesymol i staff elusen, neu os yw busnesau'n cael elw cyfyngedig o ganlyniad i brosiectau adfywio elusennol.

Yn gyffredinol, mae budd preifat yn ganlyniad angenrheidiol neu'n sgil-gynnyrch i gyflawni'r dibenion hynny:

- os yw'n dilyn ymlaen o ryw weithred a gyflawnir wrth hybu dibenion yr elusen; ac
- os yw'r weithred honno wedi'i chyflawni dim ond er mwyn hybu dibenion elusennol y sefydliad (yn wahanol i ddiben ar wahân, sef darparu budd preifat); ac
- os yw swm y budd yn rhesymol yn yr amgylchiadau.

Ch Budd preifat

Dychwelyd i'r ffurflen

Os yw'r ymddiriedolwyr yn penderfynu defnyddio strwythur aelodaeth er mwyn cyflawni'r dibenion elusennol, yn gyffredinol gellir ystyried y budd preifat i'r aelodau yn ganlyniad angenrheidiol, neu'n sgil-gynnyrch i gyflawni'r dibenion hynny, ar yr amod bod yr aelodaeth yn agored ac nid yw wedi'i chyfyngu'n ormodol. Fodd bynnag, fel arfer ni all sefydliad a gefnogir gan ei aelodau at ddiben darparu budd i'w hunain fod yn elusen fel arfer. Mae'n gwestiwn o raddfa; ydy'r sefydliad yn bodoli'n bennaf i gynnig mantais i'w aelodau neu ydy'r strwythur aelodaeth wedi cael ei fabwysiadu dim ond fel ffordd effeithiol o ddarparu budd elusennol, neu er mwyn gwneud y gwaith o weinyddu'r elusen yn haws?

Rhaid i ymddiriedolwyr elusen roi buddiannau'r elusen yn gyntaf bob amser. Rheol sylfaenol y gyfraith elusennau yw na all ymddiriedolwyr elusen gael budd o'u swydd o ymddiriedaeth na rhoi eu hunain mewn sefyllfa lle mae eu dyletswyddau a'u cyfrifoldebau fel ymddiriedolwyr yn gwrthdaro â'u budd eu hunain. Am fwy o wybodaeth fanwl gweler ein canllaw **Yr Ymddiriedolwr Hanfodol: Yr hyn y mae angen i chi wybod** (**CC3**) a **Thalu Ymddiriedolwyr Elusennau** (**CC11**). Mae'r rhain ar gael i'w llwytho i lawr ar ein gwefan neu o'r Comisiwn Elusennau Uniongyrchol.

Ch1 Polisi gwrthdaro buddiannau

Dychwelyd i'r ffurflen

I gael mwy o wybodaeth am wrthdaro buddiannau gweler 'Canllaw i Wrthdaro Buddiannau i Ymddiriedolwyr Elusen'. Mae ar gael ar ein gwefan neu gan y Comisiwn Elusennau Uniongyrchol.

Ch2 Unigolion cysylltiedig

Dychwelyd i'r ffurflen

At ddiben y cwestiwn hwn, mae'r unigolion canlynol yn unigolion cysylltiedig:

1. Ymddiriedolwr, ei blentyn, ei lysblentyn, ei riant, ei wŷr/wyres, ei fam-gu/tad-cu, ei frawd neu ei chwaer.
2. Priod neu bartner sifil unrhyw un o'r uchod. Mae priod yn cynnwys unigolyn sy'n byw gyda rhywun arall fel gŵr neu wraig yr unigolyn hwnnw ac mae partner sifil yn cynnwys unigolyn sy'n byw gyda rhywun arall fel pe baent yn bartneriaid sifil.
3. Unigolyn sy'n rhedeg busnes mewn partneriaeth ag unrhyw un o'r unigolion a nodwyd uchod.
4. Unrhyw sefydliad sy'n cael ei reoli naill ai'n unigol neu gan ddau neu ragor o'r bobl y soniwyd amdanynt uchod. Drwy hyn golygwn y gallant sicrhau bod materion y sefydliad yn cael eu cynnal yn unol â'u dymuniadau.
5. Corfforaeth gorfforedig y mae gan unrhyw rai o'r bobl a nodwyd uchod fudd sylweddol ynddi, naill ai yn unigol neu rhwng dau unigolyn neu fwy. Drwy hyn golygwn rhywun sydd:

   (a) â chyfrannau gyda gwerth nominal o fwy nag un rhan o bump o'r cyfalaf cyfrannau; neu

   (b) yn gallu rheoli'r defnydd o fwy nag un rhan o bump o'r pŵer pleidleisio mewn unrhyw gyfarfod cyffredinol.

Os yw'r ateb i gwestiwn Ch2 yn 'Ydy' rhaid i chi gwblhau adran Ch3 ar gyfer budd yr unigolyn cysylltiedig.

Ch3 Manylion budd preifat

Dychwelyd i'r ffurflen

Gallwch gopïo tudalen y ffurflen gais a chyflwyno copïau ychwanegol i ni ar gyfer pob math o fudd a/neu bob unigolyn sy'n derbyn y budd.

(b) Y berthynas rhwng yr unigolyn cysylltiedig â'r sefydliad

Gall fod yn:

- berthynas teulu; neu
- rôl megis ymddiriedolwr; neu
- ddisgrifiad megis cyfarwyddwr corfforaeth gorfforedig gyda budd rheoli.

(c) Disgrifiad o'r budd

Gall budd preifat fod ar sawl ffurf. Mae'n cynnwys:

- taliad am fod yn ymddiriedolwr;
- taliad am wasanaethau i'r sefydliad;
- cyflog;
- breindaliadau o lyfrau, tapiau neu CDau wedi'u cynhyrchu o recordiadau a wnaed gan yr unigolyn wrth ymgymryd â'u dyletswyddau;
- defnyddio tir neu gartref rhywun y mae'r sefydliad yn talu rhent amdano neu'n cyfrannu at gostau cynnal.

Ch3 Manylion budd preifat

Dychwelyd i'r ffurflen

Mae angen i ni wybod os oes hawl gan unrhyw ymddiriedolwr neu 'unigolyn cysylltiedig' (am ddiffiniad o 'unigolyn cysylltiedig' gweler y nodyn ar adran Ch2):

- derbyn incwm o'r tir neu'r adeilad ar ffurf rhent neu daliadau morgais; neu
- os yw'r sefydliad yn meddiannu tir neu adeiladau y mae'r ymddiriedolwr neu'r ymddiriedolwyr yn berchen arnynt.

Os yw'r ymddiriedolwr yn berchen ar dir a feddiannir gan sefydliad dylai telerau'r feddiannaeth gael eu nodi'n glir yn ysgrifenedig. Os yw'r sefydliad yn meddiannu eiddo'r ymddiriedolwr ei hun dylai'r biliau a'r trethi sydd i'w talu gael eu rhannu'n deg. Weithiau bydd ymddiriedolwr yn rhentu eiddo i sefydliad naill ai'n rhad ac am ddim neu am lai na chyfradd y farchnad. Bydd angen i ni wybod am hyn.

Cyn cwblhau'r datganiad bydd angen i'r ymddiriedolwyr fodloni eu hunain bod:

- unrhyw fudd preifat yn cyfrannu'n uniongyrchol at gyflawni dibenion y sefydliad; a/neu
- yn ganlyniad angenrheidiol, neu'n sgil-gynnyrch, i gyflawni'r dibenion hynny.

D Pobl agored i niwed

D1 Pobl agored i niwed

Dychwelyd i'r ffurflen

Mae'r adran hon ar gyfer y sefydliadau hynny sy'n ceisio cofrestru fel elusen ac yn:

- gweithio gyda phlant; a/neu
- yn ymwneud â gofalu am oedolion agored i niwed, os yw'r ymddiriedolwyr yn gallu dod i gysylltiad ag oedolion agored i niwed o'r fath yn ystod eu dyletswyddau arferol.

Gwiriadau CRB yw'r ffordd orau ar hyn o bryd i ymddiriedolwyr wirio a yw cyd-ymddiriedolwr wedi'i anghymhwyso rhag gweithio gyda phobl agored i niwed. Am y rheswm hwn, mae polisi'r Comisiwn fel a ganlyn:

- **rhaid** i ymddiriedolwyr gael gwiriad CRB os oes gofyniad cyfreithiol i wneud hynny; a
- **dylai** ymddiriedolwyr gael gwiriad os oes hawl gyfreithiol i wneud hynny.

Mae dyletswydd gofal gan bob ymddiriedolwr elusen a dyletswydd i weithredu er lles eu helusen yn unig. Yn unol â hynny, credwn fod ymddiriedolwyr elusen mewn perygl o weithredu'n groes i'r dyletswyddau hyn os ydynt, heb reswm da, yn methu â chynnal gwiriadau CRB priodol os oes hawl ganddynt wneud hynny.

Hefyd mae nifer o droseddau penodol sy'n ymwneud ag unigolion anghymwys yn gweithredu fel ymddiriedolwyr elusen:

- mae unigolyn sydd wedi'i anghymhwyso rhag gweithio gyda phlant yn cyflawni trosedd os yw'n gwneud cais am swydd reoledig, cynnig gwneud neu'n derbyn swydd reoledig, neu wneud unrhyw waith mewn swydd reoledig. Mae hyn yn cynnwys swydd reoledig ymddiriedolwr elusen plant (Adran 35 Deddf Cyfiawnder Troseddol a Gwasanaethau'r Llys 2000);
- mae unigolyn yn euog o drosedd os yw'n cynnig swydd reoledig (gan gynnwys swydd fel ymddiriedolwr elusen plant) i unigolyn sydd wedi'i anghymhwyso rhag gweithio gyda phlant. Mae hefyd yn euog o drosedd os yw'n methu â diswyddo unigolyn o'r fath o'r swydd honno. Nid yw'n amddiffyniad i honni nad oedd ef/hi yn gwybod bod yr unigolyn wedi'i anghymhwyso (Adran 35 Deddf Cyfiawnder Troseddol a Gwasanaethau'r Llys 2000);
- mae unigolyn yr ystyrir ei fod yn anaddas i weithio gydag oedolion agored i niwed (fel y nodir trwy eu cynnwys yn rhestr Amddiffyn Oedolion Agored i Niwed (POVA) yn euog o drosedd os yw, o fwriad, yn gwneud cais am unrhyw waith mewn swydd gofal, yn cynnig gwneud, yn derbyn neu'n gwneud unrhyw waith mewn swydd gofal. Mae hyn yn gymwys i:
  - (a) ymddiriedolwyr elusennau sy'n darparu llety i oedolion agored i niwed mewn cartref gofal, os yw'r swydd ymddiriedolwr yn cynnig modd i'r ymddiriedolwr ddod i gysylltiad rheolaidd ag oedolion agored i niwed yn ystod ei ddyletswyddau;
  - (b) ymddiriedolwyr elusennau sy'n darparu gofal personol yn eu cartrefi eu hunain i bobl sydd oherwydd salwch, gwendid neu anabledd yn methu darparu ar gyfer eu hunain heb gymorth (Adran 89 Deddf Safonau Gofal 2000).

D1 Pobl agored i niwed

Dychwelyd i'r ffurflen

Ymddiriedolwyr sy'n dod i gysylltiad â phobl agored i niwed

Gwiriadau'r Swyddfa Cofnodion Troseddol (CRB)

Mae'r gyfraith yn ymwneud â gwiriadau CRB yn gymhleth a gall fod yn anodd i elusennau ddeall sut y mae'n berthnasol iddyn nhw. Mae'n rhaid i bob elusen a'i hymddiriedolwyr benderfynu a oes hawl gyfreithiol ganddynt gynnal gwiriadau CRB ac mewn rhai achosion a yw'n ofynnol iddynt wneud hynny yn gyfreithiol. Pan fo'n briodol rhaid iddynt wneud cais am y gwiriadau hyn. Mae'n bwysig bod ymddiriedolwyr yn mynd ati i ystyried y cwestiynau hyn ac yn ceisio cyngor (er enghraifft gan gyfreithiwr) os nad ydynt yn glir pryd y mae gwiriadau CRB ar gael neu'n ofynnol yn gyfreithiol. Bydd hyn yn helpu ymddiriedolwyr i sicrhau eu bod yn diogelu'r bobl agored i niwed y maent yn gweithio â nhw ac nid ydynt yn torri'r gyfraith.

Hawl gyfreithiol i gynnal gwiriadau CRB ar ymddiriedolwyr

Gallai gwiriad CRB olygu datgelu data personol sensitif am unigolyn, felly mae'r gyfraith yn caniatáu'r gwiriadau hyn mewn amgylchiadau arbennig yn unig. Yr unig amser y crybwyllir y term 'ymddiriedolwr' yn benodol yn y ddeddfwriaeth ar wiriadau CRB yw mewn perthynas ag ymddiriedolwyr elusennau plant. Fodd bynnag, gall fod hawl gan ymddiriedolwyr eraill gynnal gwiriad CRB oherwydd bod eu swyddi yn golygu eu bod yn dod i gysylltiad â phobl agored i niwed. Er hwylustod defnyddiwyd y term 'ymddiriedolwr' wrth bennu hawliau o'r fath trwy'r ddogfen hon hyd yn oed os nad yw'r gyfraith yn cyfeirio'n benodol at ymddiriedolwyr. Mae'r gyfraith yn caniatáu gwiriadau CRB yn yr amgylchiadau canlynol:

(i) ar gyfer elusennau sy'n gweithio gyda'r rhai dan 18 oed, mae hawl gwirio'r swyddi canlynol:

- pob ymddiriedolwr mewn 'elusennau plant'; ac
- ymddiriedolwyr elusennau sy'n gweithio mewn sefydliad addysg bellach, ond dim ond pan fydd dyletswyddau arferol swydd ymddiriedolwr yn cynnwys dod i gysylltiad rheolaidd â rhai dan 18 oed.

(ii) pan fydd sefydliad yn ymwneud â:

- darparu gwasanaethau gofal i oedolion agored i newid; neu
- gynrychioli, neu wasanaethau eiriolaeth, i oedolion agored i niwed gan wasanaeth sydd wedi cael ei gymeradwyo gan yr Ysgrifennydd Gwladol neu Ddeddf Seneddol berthnasol;

mae hawl gan bob ymddiriedolwr a all ddod i gysylltiad ag oedolion agored i newid sy'n derbyn y gwasanaethau hyn gael eu gwirio.

Gofynion cyfreithiol penodol i gynnal gwiriadau CRB ar gyfer ymddiriedolwyr

Mae rhai gofynion cyfreithiol penodol yn golygu bod rhaid cynnal gwiriadau CRB ar gyfer rhai elusennau a swyddi ymddiriedolwyr penodol. Yn gryno mae'r rhain yn gymwys i'r swyddi canlynol:

- llywodraethwyr ysgolion annibynnol - mae Rheoliadau Addysg (Safonau Ysgolion Annibynnol)(Lloegr) 2003 yn dweud er mwyn bodloni safonau cenedlaethol lleiaf mae'n rhaid i ysgolion annibynnol gynnal gwiriadau CRB ar eu perchnogion, sef yr ymddiriedolwyr yn achos ysgolion annibynnol elusennol;
- ymddiriedolwyr elusennau sy'n 'sefydliadau gofal plant' - o dan Ddeddf Amddiffyn Plant 1999, mae'n orfodol i wirio'r ymddiriedolwyr hyn yn erbyn y rhestr Deddf Amddiffyn Plant. Mae hyn yn bosibl trwy wiriad CRB yn unig;
- ymddiriedolwyr elusennau sy'n gweithio gydag oedolion agored i niwed sy'n gweithio mewn swydd gofal – o dan Ddeddf Safonau Gofal 2000 rhaid i sefydliadau sy'n darparu gwasanaethau gofal i oedolion agored i niwed gynnal gwiriad rhestr Amddiffyn Oedolion Agored i Niwed cyn penodi unrhyw un i swydd gofal. Gall ymddiriedolwyr elusen rhai elusennau sy'n gweithio gydag oedolion agored i niwed gael eu cynnwys o fewn y diffiniad o 'swydd gofal' (gweler yr adran Diffiniadau isod).

I gael gwybodaeth bellach am wiriadau CRB a ffyrdd eraill o wirio cymhwyster ymddiriedolwyr gweler **Cael hyd i ymddiriedolwyr newydd: Yr hyn y mae angen i elusennau wybod** (**CC30**). Mae hwn ar gael ar ein gwefan.

D2 Gweithio gyda phlant - Diffiniadau

Dychwelyd i'r ffurflen

Elusen plant

Diffinnir y term elusen plant yn Neddf Cyfiawnder Troseddol a Gwasanaethau'r Llys 2000. Mae'n elusen gyda gweithwyr sydd fel rheol yn cynnwys unigolion sy'n gweithio mewn swyddi rheoledig. Diffinnir y term 'swydd reoledig' yn y Ddeddf honno hefyd, ac mae'n un sy'n cynnwys gweithio gyda phlant. Mae unigolyn yn weithiwr mewn elusen os ydynt yn gweithio o dan drefniadau a wnaed gan yr elusen. Fodd bynnag, nid yw'n cynnwys unrhyw drefniadau sy'n cael eu gwneud at ddibenion sy'n atodol yn unig i'r dibenion y cafodd yr elusen eu sefydlu ar eu cyfer.

Swydd reoledig

(a) swydd y mae ei dyletswyddau arferol yn cynnwys gwaith mewn sefydliad a restrir isod:

(i) sefydliad ar gyfer cadw plant yn unig neu'n bennaf,

(ii) ysbyty ar gyfer derbyn a thrin plant yn unig neu'n bennaf,

(iii) cartref gofal, cartref gofal preswyl, cartref nyrsio neu ysbyty preifat ar gyfer plant yn unig neu'n bennaf,

(iv) sefydliad addysgol,

(v) cartref plant neu gartref gwirfoddol,

(vi) cartref a ddarparwyd o dan adran 82(5) Deddf Plant 1989, is-adran (2),

(b) swydd lle mae'r dyletswyddau arferol yn cynnwys gweithio mewn adeilad gofal dydd,

(c) swydd lle mae'r dyletswyddau arferol yn cynnwys gofalu am blant, hyfforddi, goruchwylio neu fod yn llwyr gyfrifol am blant,

(ch) swydd lle mae'r dyletswyddau arferol yn cynnwys cael cysylltiad nas arolygir â phlant o dan drefniadau a wnaed gan unigolyn cyfrifol,

(d) swydd lle mae'r dyletswyddau arferol yn cynnwys gofalu am blant dan 16 oed yn ystod cyflogaeth y plentyn,

(dd) swydd lle mae rhan sylweddol o'r dyletswyddau arferol yn cynnwys goruchwylio neu hyfforddi plant dan 16 oed yn ystod cyflogaeth y plentyn,

(e) un o'r swyddi canlynol:

(i) aelod o gorff llywodraethu sefydliad addysgol,

(ii) aelod o gorff llywodraeth leol perthnasol,

(iii) cyfarwyddwr gwasanaethau plant a chyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol oedolion awdurdod lleol yn Lloegr,

(iv) cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol awdurdod lleol [yng Nghymru],

(v) prif swyddog addysg awdurdod addysg lleol [yng Nghymru],

(vi) ymddiriedolwr elusen plant,

(vii) aelod o Fwrdd Cyfiawnder Ieuenctid Cymru a Lloegr,

(viii) Comisiynydd Plant a dirprwy Gomisiynydd Plant wedi'i benodi o dan Ran 1 Deddf Plant 2004,

(ix) Comisiynydd Plant Cymru neu ddirprwy Gomisiynydd Plant Cymru,

(x) aelod, neu brif weithredwr, Gwasanaeth Cynghori a Chynorthwyo Llys i Blant a Theuluoedd,

(f) swydd lle mae'r dyletswyddau arferol yn cynnwys goruchwylio neu reoli unigolyn yn ei waith mewn swydd reoledig.

Sefydliad gofal plant

Fe'i diffinnir gan Ddeddf Amddiffyn Plant 1999 fel sefydliad "...sy'n ymwneud â darparu llety, gwasanaethau cymdeithasol neu wasanaethau gofal iechyd i blant, neu orchwylio plant" ac mae "eu gweithgareddau yn cael eu rheoleiddio gan neu drwy rinwedd, unrhyw ddeddfiad penodedig; ac sy'n bodloni amodau eraill a all gael eu pennu".

Deddfiadau penodedig

Y canlynol yw'r deddfiadau penodedig sy'n ymwneud â 'sefydliadau gofal plant'

(a) Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol Awdurdod Lleol 1970, adrannau 2 a 7A i 7D;

(b) Deddf Mabwysiadu 1976, adran 9;

(c) Deddf Gwasanaeth Iechyd Gwladol 1977, adrannau 8 ac 15 i 18A, Atodlen 5 ac Atodlen 5A;

(ch) Deddf Cartrefi Cofrestredig 1984 adrannau 16 a 26;

(d) Deddf Plant 1989, adrannau 72 a 73, paragraff 4 Atodlen 4, paragraff 7 Atodlen 5 a pharagraff 10 Atodlen 6;

(dd) Deddf Gwasanaeth Iechyd Gwladol a Gofal Cymunedol 1990, adran 5 ac Atodlen 2;

(e) Deddf Cyfiawnder Troseddol 1991, adrannau 84 i 88A;

(f) Deddf Gwasanaeth Prawf 1993, adran 25; a

(ff) Deddf Cyfiawnder Troseddol a Threfn Gyhoeddus 1994, adrannau 7 i 15.

Swydd gofal plant

Fe'i diffinnir yn fras gan Ddeddf Amddiffyn Plant 1999 fel swydd reoledig at ddibenion Rhan II Deddf Cyfiawnder Troseddol a Gwasanaethau'r Llys 2000 - gan gynnwys swydd reoledig mewn ysgol sy'n gartref plant at ddibenion Deddf Safonau Gofal 2000. Ond nid yw'n swydd sy'n cynnwys gwaith y mae adran 142 Deddf Addysg 2002 yn gymwys iddo; felly, nid yw 'swydd gofal plant' yn cynnwys y rhan fwyaf o'r gwaith addysg mewn ysgol neu sefydliad addysg bellach.

Swydd gofal

Mae 'swydd gofal', mewn perthynas ag unigolyn, yn golygu:

- swydd sy'n galluogi deiliad y swydd i gael cysylltiad rheolaidd yn ystod ei ddyletswyddau gydag oedolion y mae llety'n cael ei ddarparu ar ei gyfer mewn cartref gofal;
- swydd sy'n ymwneud â darparu gofal personol yn eu cartrefi eu hunain i bersonau sydd oherwydd salwch, gwendid neu anabledd yn methu darparu ar gyfer eu hunain heb gymorth. (Adran 80 Deddf Safonau Gofal 2000).

D3 Oedolion agored i niwed - Diffiniadau

Ystyr pobl agored i niwed yw plant ac oedolion agored i niwed. Mae 'plant' yn golygu pobl dan 18 oed. Mae tri gwahanol ddiffiniad o 'oedolion agored i niwed' yn dibynnu ar ba fath o wiriad sy'n cael ei gynnal, fel y disgrifir yn y manylion isod:

1. Diffiniad o 'oedolyn agored i niwed' ar gyfer gwiriad CRB safonol

Ystyr 'oedolyn agored i niwed' yw unigolyn 18 oed neu'n hŷn sydd â;

1) anabledd dysgu neu gorfforol sylweddol; neu

2) salwch corfforol neu feddyliol neu anhwylder meddyliol, cronig neu fel arall, gan gynnwys bod yn gaeth i alcohol neu gyffuriau; neu

3) lleihad sylweddol mewn gallu corfforol neu feddyliol.

2. Diffiniad o 'oedolyn agored i niwed' ar gyfer gwiriad CRB manylach

Mae 'oedolyn agored i niwed' at ddiben gwiriad CRB manylach yn golygu unigolyn 18 oed neu'n hŷn sy'n bodloni pob un o'r tri gofyniad canlynol:

1) Maent yn derbyn un neu ragor o'r gwasanaethau canlynol:

   (a) llety a gofal nyrsio neu bersonol mewn cartref gofal;

   (b) gofal personol neu nyrsio neu gymorth i fyw'n annibynnol yn eu cartref eu hunain;

   (c) unrhyw wasanaethau a ddarperir gan ysbyty annibynnol, clinig annibynnol, asiantaeth feddygol annibynnol neu gorff Gwasanaeth Iechyd Gwladol;

   (ch) gwasanaethau gofal cymdeithasol;

   (d) unrhyw wasanaethau a ddarperir mewn sefydliad sy'n darparu ar gyfer unigolyn sydd ag anawsterau dysgu.

2) Maent yn dioddef:

   (a) anabledd dysgu neu gorfforol; neu

   (b) salwch corfforol neu feddyliol, cronig neu fel arall, gan gynnwys bod yn gaeth i alcohol neu gyffuriau; neu

   (c) lleihad mewn gallu corfforol neu feddyliol.

3) O ganlyniad i'r cyflwr yn (2), mae un o'r anableddau canlynol ganddynt:

(a) bod yn ddibynnol ar eraill i berfformio, neu angen cymorth i berfformio swyddogaethau corfforol sylfaenol;

(b) nam difrifol o ran gallu cyfathrebu ag eraill;

(c) nam yn y gallu i amddiffyn eu hunain rhag ymosodiad, camdriniaeth neu esgeulustod.

3. Diffiniad o 'oedolyn agored i niwed' yn y diffiniad o 'swydd gofal' ar gyfer chwilio rhestr Amddiffyn Oedolion Agored i Niwed (POVA)

Nid yw'r diffiniad o 'swydd gofal' yn defnyddio'r term 'oedolyn agored i niwed'. Fodd bynnag, defnyddir 'oedolyn agored i niwed' yn rhan o Ddeddf Safonau Gofal 2000 o dan y pennawd 'Amddiffyn Plant ac Oedolion Agored i Niwed'. Diffinnir 'oedolyn agored i niwed' yma fel:

1) oedolyn y mae llety a gofal nyrsio neu bersonol yn cael ei ddarparu ar ei gyfer mewn cartref gofal; neu

2) oedolyn y mae gofal personol yn cael ei ddarparu ar ei gyfer yn ei gartref ei hun dan drefniadau gydag asiantaeth gofal cartref; neu

3) oedolyn y mae gwasanaethau penodedig wedi'u darparu ar ei gyfer gan ysbyty annibynnol, clinig annibynnol, asiantaeth feddygol annibynnol neu gorff Gwasanaeth Iechyd Gwladol; neu

4) oedolyn y mae cymorth, gofal neu lety yn cael ei ddarparu ar ei gyfer gan unigolyn (heb fod yn berthynas yr oedolyn hwnnw) o dan gytundeb rhwng yr unigolyn hwnnw a rhywun o fewn is-adran 7(d) adran 80(6).

(Mae is-adran (7)(d) yn cyfeirio at "unrhyw unigolyn sy'n darparu cynllun lle mae rhywun yn cytuno â'r unigolyn hwnnw i ddarparu cymorth, gofal neu lety i oedolyn sydd ei angen.")

Dd Amgylchiadau arbennig

Dychwelyd i'r ffurflen

Mae'r canlynol yn amgylchiadau arbennig yr hoffem i chi eu dwyn at ein sylw:

- mae angen rhif elusen gofrestredig arnoch erbyn dyddiad penodol, megis dyddiad lansio'r sefydliad yn gyhoeddus, neu mewn perthynas â chyllido arfaethedig;
- mae pwrpas y sefydliad yn newydd sbon neu'n arloesol neu gall ddenu sylwadau neu feirniadaeth;
- gall fod ddiddordeb mawr yn y cyfryngau, yn wleidyddol, neu ddiddordeb arall;
- mae gan y sefydliad gysylltiadau â mentrau'r llywodraeth ganol neu leol a/neu wedi'i gyllido ganddynt; neu
- mae gan y sefydliad gysylltiadau ag un neu ragor o brif sefydliadau a/neu mae'n cael, neu bydd yn cael ei gyllido ganddynt.

Ffurflen datganiad ymddiriedolwyr

Dychwelyd i'r ffurflen

1. I gael manylion am ein gofynion o ran cyfarwyddwyr sefydliad sy'n ymddiriedolwr corfforedig gweler y nodiadau yn adran A5;
2. I gael diffiniad o 'weithio gyda phlant' gweler y nodiadau yn adran D2.

Anfon eich cais atom

Dychwelyd i'r ffurflen

Pan fyddwch wedi cwblhau eich cais, anfonwch y canlynol i'r Comisiwn Elusennau Uniongyrchol, Blwch SP 1227 Lerpwl L69 3UG:

- y ffurflen gais wedi'i chwblhau;
- y ffurflen datganiad ymddiriedolwyr wedi'i chwblhau a'i harwyddo gan BOB UN o'r ymddiriedolwyr;
- copi o fersiwn cyfredol y ddogfen lywodraethol;
  - os ydych wedi defnyddio dogfen lywodraethol gymeradwy neu enghreifftiol ac rydych wedi gwneud UNRHYW newidiadau iddi tynnwch sylw at y newidiadau;
  - os yw'r sefydliad yn gwmni anfonwch gopi o'r Dystysgrif Gorffori hefyd (oni bai nad oes modd i chi gofrestru gyda Thŷ'r Cwmnïau hyd nes ein bod yn caniatáu i chi ddefnyddio'r gair elusen neu elusennol yn enw'r cwmni);
  - os yw'r ddogfen lywodraethol yn weithred ymddiriedolaeth AC nid yw'r ymddiriedolwyr am i'w cyfeiriadau ymddangos ar y copi o'r weithred ymddiriedolaeth ar ein gwefan, gallwch anfon un copi o'r weithred ymddiriedolaeth gyflawn atom ac un copi gyda chyfeiriadau'r ymddiriedolwyr wedi'u cuddio;
- tystiolaeth o incwm. Gweler y canllawiau yn adran A8(a).

Anfon eich cais atom

Dychwelyd i'r ffurflen

PEIDIWCH AG AMGÁU UNRHYW WYBODAETH NEU BAPURAU ERAILL GYDA'R FFURFLEN GAIS. Os oes angen unrhyw beth arall arnom byddwn yn gofyn amdano wrth brosesu'r cais i gofrestru.

Ar gyfer pob ymholiad arall cysylltwch â ni yn:

Y Comisiwn Elusennau Uniongyrchol
Blwch SP 1227
Lerpwl
L69 3UG

Ffôn: 0845 300 0218
0845 300 0197 (cyngor Gwasanaethau Ar-lein)

Typetalk: 0845 300 0219

E-bost: enquiries@charitycommission.gsi.gov.uk

Gwefan: www.charitycommission.gov.uk

Atodiad

Dychwelyd i'r ffurflen

Budd cyhoeddus

O dan Ddeddf Elusennau 2006, rhaid i bob sefydliad a ffurfiwyd ar gyfer un neu ragor o nodau elusennol allu dangos bod ei nodau er budd y cyhoedd er mwyn iddo gael ei gydnabod, a'i gofrestru, fel elusen yng Nghymru a Lloegr. Gelwir hyn y 'gofyniad budd cyhoeddus'.

Mae dwy egwyddor allweddol ac mae'n rhaid bodloni'r ddwy egwyddor er mwyn dangos bod nodau sefydliad er budd y cyhoedd. O fewn pob egwyddor mae rhai ffactorau pwysig y mae'n rhaid eu hystyried ym mhob achos. Y pedair egwyddor yw:

Egwyddor 1: Rhaid bod budd neu fuddion adnabyddadwy

1a Rhaid bod yn glir beth yw'r buddion

1b Rhaid i'r buddion fod yn gysylltiedig â'r nodau

1c Rhaid pwyso a mesur buddion yn erbyn unrhyw anfantais neu niwed

Egwyddor 2: Rhaid darparu budd i'r cyhoedd, neu ran o'r cyhoedd

2a Rhaid i'r buddiolwyr fod yn briodol i'r amcanion

2b Os cynigir budd i garfan o'r cyhoedd, rhaid i'r cyfle i gael budd beidio â chael ei gyfyngu'n afresymol:

- gan gyfyngiadau daearyddol neu gyfyngiadau eraill neu
- gan allu i dalu unrhyw ffioedd a godir

2c Ni ellir eithrio pobl sy'n byw mewn tlodi o'r cyfle i gael budd

2d Rhaid i unrhyw fuddion preifat fod yn atodol

Cwestiynau i helpu asesu budd cyhoeddus

Er mwyn i ni all asesu a yw nodau eich sefydliad er budd y cyhoedd, bydd rhaid i chi ddarparu gwybodaeth o dan ran C y Ffurflen Gais. Wrth ddarparu'r wybodaeth honno, efallai y bydd yn ddefnyddiol i ateb y cwestiynau canlynol:

1. Pa fuddion sy'n deillio o amcanion eich sefydliad?
2. Oes unrhyw anfantais neu niwed a allai, yn eich barn chi, godi drwy gyflawni amcanion eich sefydliad? Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw farn gyffredin ymysg eraill y gallai anfantais neu niwed o'r fath godi?
3. Pwy mae amcanion eich sefydliad yn bwriadu cynnig budd iddynt?
4. Os yw'r budd i ran o'r cyhoedd, sut mae'r buddiolwyr yn cael eu diffinio neu ba gyfyngiadau sydd ar bwy all gael y cyfle i gael budd?
5. Ydy unrhyw un yn derbyn unrhyw fuddion preifat o'ch sefydliad, heblaw fel buddiolwr? Os ydynt, pa fuddion ydyn nhw'n eu cael? Ydy'r buddion hynny yn atodol?

Croeso i'r ffurflen Cais i Gofrestru CC5

Gall elusennau ddefnyddio'r ffurflen hon i gwblhau a chyflwyno eu ffurflen gais ar gyfer cofrestru elusen yn electronig yn hytrach na defnyddio ein ffurflen gais bapur. Mae'n cynnig dull cyflym a hawdd o anfon y cais i gofrestru a'r ddogfen lywodraethol i'r Comisiwn. Ar hyn o bryd mae angen copi caled arnom o'r ffurflen ymddiriedolwyr. Mae'r system sy'n hawdd ei defnyddio yn cynnig arweiniad ar-lein i chi ar sut i gwblhau'r ffurflen, ac yn cynnig modd i chi ei chadw ar eich cyfrifiadur i'w chwblhau unrhyw bryd.

Cynghorion ar sut i gael y mwyaf o'r ffurflen hon:

Meysydd Gorfodol:
Mae'r ffurflen hon yn cynnwys nifer o feysydd y mae'n rhaid eu cwblhau cyn eich bod yn anfon eich cais atom. Gallwch weld y meysydd gorfodol trwy glicio ar y botwm "Amlygu Meysydd" ar y brig i'r dde ar Adobe Reader.

Dogfennau Llywodraethol:
Gallwch ychwanegu atodiadau electronig i'r ffurflen, ee eich dogfen lywodraethol, i ategu eich Cais i Gofrestru. Cliciwch ar yr eicon Clip Papur ar y gwaelod i'r chwith ar Adobe Reader.

Datganiad Ymddiriedolwyr:
Mae'r Comisiwn Elusennau yn mynnu bod llofnodwyr Datganiad Ymddiriedolwyr yn ei gyflwyno ar bapur. Mae'r ffurflen electronig hon yn cynhyrchu'r daflen lofnodi yn awtomatig ar gyfer yr wybodaeth a rowch yn adran A5. Gallwch argraffu'r adran Datganiad Ymddiriedolwyr wedi'u llenwi ymlaen llaw ar wahân i'r ffurflen a'r canllawiau.

Peidiwch â dangos wrth agor y ffurflen

© Hawlfraint y Goron 2010